الرّد الوافر علیٰ الأثیم الفَاجر

یعنی

د یارسول اللہ آواز

مؤلف

ابو محمد امین اللہ البشاوری
حفظہ اللہ تعالیٰ

مکتبہ محمدیہ
منگل مارکیټ بیرون گنج پېښور

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کل حقوق محفوظ دی

کتاب .... «د یارسول الله آواز» (بے مطلبه چغه)

مؤلف .... شیخ القرآن والحدیث ابو محمد امین الله البشاوری حفظه الله ورعاه

کمپوزنگ .... ابوزهیر سیف الله البشاوری (عفی الله عنه)

تاریخ .... (۱٤۳۱ هـ محرم الحرام ۲۹)

طبع دوم .... الموافق (۲۰۱۰/۱/۱۵ء)

ناشر

مکتبه محمدیه

بیرون گنج گیټ منګل مارکیټ پیښور ښار

0301882840 ولی الله

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ، نَحْمَدُهٗ وَنَسْتَعِيْنُهٗ وَنَسْتَغْفِرُهٗ وَنَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ شُرُوْرِ اَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ اَعْمَالِنَا مَنْ يَّهْدِهِ اللّٰهُ فَلَامُضِلَّ لَهٗ وَمَنْ يُّضْلِلْ فَلَا هَادِىَ لَهٗ وَاَشْهَدُ اَنْ لَّااِلٰهَ اِلَّااللّٰهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ ط

اما بعد : الله رب العالمین خپل رسول محمد ﷺ تول امت ته رالیږلے دے، دے دپاره چه امت کښ د الله په ذات او صفاتو یقین راشی او د ایمان او د توحید په نور باندے رنګ شی، او د هر قسم شرك، کفر، بدعت او د ضلال نه بچ پاتے شی، او دا په هر نبی فرض وی چه هغهٔ به خپل امت ته د خیر خبرے وړاندے کوی او د تولو غلطو او شری خبرو نه به ئے منع کوی لکه دا خبره په صحیح حدیث د مسلم (۱۲٦/۲) او ابن ماجه (رقم : ۳۹۵٦) کښ راغلے ده (اِنَّهٗ لَمْ يَكُنْ نَبِيٌّ قَبْلِىْ اِلَّا كَانَ حَقًّا عَلَيْهِ اَنْ يَّدُلَّ اُمَّتَهٗ عَلٰى مَا يَعْلَمُهٗ خَيْرًا لَّهُمْ وَيُنْذِرَهُمْ مَا يَعْلَمُهٗ شَرًّا لَّهُمْ...... الحديث).

(c) ketabton.com: The Digital Library

(زما نه مخکښ هيڅ نبي داسې نشته چه مگر په هغه باندې دا لازم وه چه خپل امت ته به هغه خير ښائي کوم چه ده ته معلوم دے او يروي به ئے د هغه شر نه چه دۀ ته معلوم دے)۔

نو کۀ يو سړے وائي چه دا مسئله د رسول الله ﷺ نه نقل شوے نۀ ده، ليکن د خير خبره ده، نو عمل پرے مستحب دے، نو غلط وائي، ددے مذکوره حديث نه مخالف ده۔

نو هرۀ مسئله باندے دليل د قرآن او د سنت صحيحه د اجماع نه پيش کول فرض دی، کۀ هغۀ د عقيدے مسئله وی او کۀ د احکامو سره تعلق لری۔

هرکله چه دا معلومه شوه نو دلته بعضے ناپوهانو يوه مسئله خلقو ته پيش کړے او پيش کوی ئے بلکه په مساجدو کښ ئے ليکی او ځوك چه په هغۀ مسئله رد کوی، نو هغوی ورته کافر او بے دينه وائی، نو راځئ چه دا مسئله په قرآن او سنت کښ اُوگورو، ځکه چه د اختلاف ختمولو دپاره الله تعالیٰ قرآن او احاديث راليږلی دی۔

الله تعالیٰ فرمائی: ﴿ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِيْ شَيْءٍ فَرُدُّوْهُ إِلَى اللهِ

وَالرَّسُوْلِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُوْنَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ، ذٰلِكَ خَيْرٌ وَّأَحْسَنُ تَأْوِيْلًا﴾ (النساء/٥٩)

(که ستاسو په څه خبره کښ جګړه راشی نو الله او د هغۀ رسول ته ئے واپس کړئ، کۀ چرے ايمان لرئ په الله او په ورځ روستنئ، دا کار ډير غوره او ښائسته انجام والا دے)

علامه ابن کثيرؒ ددے آيت لاندے ليکی: «هرڅوك چه فيصله د الله کتاب او د رسول الله ﷺ سنت ته نۀ پيش کوی نو هغۀ کافر دے»۔ (تفسير ابن کثير ٥١٨/١)

او هغۀ مسئله دا ده چه آيا «يامحمد» او «يارسول الله» وئيل د رسول الله ﷺ د وفات نه روستو يا د وړاندے (جدا) ځائے نه غائبانه آواز کول جائز دی او کۀ نۀ؟ ددے مسئلے تحقيق تاسو دلته اُوگورئ او بيا د ځان سره انصاف اُوکړئ، او دا اُووايئ چه «اَللّٰهُمَّ اَسْتَهْدِيْكَ لِاَرْشَدِ اَمْرِيْ»

(اے الله! زۀ تا نه د ډير هدايت والا خبره غواړم)۔

او په اخلاص سره داسے اُووايئ:

﴿ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيْمَ ﴾.

(اے الله! ما ته نيغه لاره اوښايه!)۔

لا هغۀ اوگده دعاء اولوله کومه به چه رسول الله ﷺ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

تهجدو کښې لوستله:
(اَللّٰهُمَّ رَبَّ جِبْرَائِيْلَ وَمِيْكَائِيْلَ، عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ) تر آخر پورې۔ نو الله پاك به حق درنصيب کړي، هر طرف ته چه وي۔

او ددې رسالې باعث په مونږ باندې ډېرعلماء وو او مولوی اسد الله ننګرهاری ماته يوه رساله راوړله چه د هغې نوم «احسن المآرب» دې او په هغې کښې ئې غير الله ته چغه وهل جائز کړي دي، او هر غائب ته آواز کول ئې حلال ګڼړلی دي چه د هغه رسالې نه زمونږ ګرد ونواح ډېرو مبتدعينو استدلالات کول ځکه د دوی په نزد د شامیؒ عبارت د قرآن اوحديث نه زيات اهميت لري، شامیؒ څه چه هره توره کرخه د دوی په نزد معتبر دليل دې، تردې چه يو په نوم مُلا ما پسې د ډېرو کتابونو حوالې راوليږلې چه هغه کتابونه هغه ليدلی هم نه دي، ليکن د دغه مذکوره رسالې نه ئې ليکل کړي وو۔

او ددې مثال حديث کښې دې: (اَلْمُتَشَبِّعُ بِمَا لَمْ يُعْطَ كَلَابِسِ ثَوْبَيْ زُوْرٍ) (بخاری ۷۸۵/۲) مسلم (۲۰۶/۲) ترمذی (۲)

(چاله چه يو صفت نه وي ورکړې شوې او هغه ئې خان کښې ښکاره کوي، دا داسې دې لکه د دروغو دوه جامې ئې چه اغوستي وي)

نو زه اُوس – ان شاء الله – پدې رسالې سره جواب ورکوم ټول اهل بدعت ته او هغوی ډېر دا اُوګوری او دا رساله يواځې دا مسئله نه ذکر کوي بلکه دا مشتمله ده په ډېرو قواعدو او اصولو او دلائل شرعيو باندې نو – ان شاء الله– چه زياته مفيده به وي، ځکه چه ما په خوب کښې ددې کسانو رغړول او ذليل کول ليدلي دي، پس د استخارې کولو نه۔

دې رسالې کښې به د حق دلائل مخکښې ذکر کيږي تفصيلاً او بيا به د باطل پرستو څه دليلونه او د هغې صحيح جوابونه ذکر کيږي – ان شاء الله۔

وما توفيقي الا بالله عليه توکلت واليه انيب۔

(ثلاثاء صفر المظفر ۱۴۱۲/۲۰ هجری)

ooooooo

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حق پرست دليلونه او تائيدات

هرهٔ مسئله قرآن او سنت کښې شته نو اول د هغې نه دليل ذکر کول ضروري وي او قرآن او سنت ناقص نهٔ دي لکه څرنګ چه باطل پرست دا غلط ګمان لري :

اول عظيم دليل د قرآن کريم نه :

(قال الله تعالىٰ في قوله الصادق :

﴿لَا تَجْعَلُوْا دُعَآءَ الرَّسُوْلِ بَيْنَكُمْ كَدُعَآءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا ط قَدْ يَعْلَمُ اللّٰهُ الَّذِيْنَ يَتَسَلَّلُوْنَ مِنْكُمْ لِوَاذًا ج فَلْيَحْذَرِ الَّذِيْنَ يُخَالِفُوْنَ عَنْ اَمْرِهٖٓ اَنْ تُصِيْبَهُمْ فِتْنَةٌ اَوْ يُصِيْبَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ﴾

(سورة النور آيت ٦٣ پاره ١٨)

(الله رب العزت فرمائي: مهٔ ګرځوئ آواز رسول الله ته په خپل مينځ کښې داسې لکه تاسو چه يو بل ته آواز کوئ، الله هغهٔ کسان پيژني چه ستاسو نه پټيږي، پس اُوډې يريږي هغهٔ کسان چه د رسول الله ﷺ د امر او حکم خلاف کوي چه يا خو به پرې فتنه راشي او يا به ورسيږي

دوی ته دردناك عذاب)

دا دآيت حاصل دا دے۔ ددے آيتِ کريمه په تفسير کښې
د حق پرست علماؤ تفسيرونه اُوګوره !

علامه ابن کثيرؒ (٣/٣٠٦) کښې فرمائي :

(قَالَ الضَّحَّاكُ : كَانُوْا يَقُوْلُوْنَ يَا مُحَمَّدُ يَا اَبَا الْقَاسِم
فَنَهَاهُمُ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ عَنْ ذٰلِكَ اِعْظَامًا لِلنَّبِيِّ ﷺ قَالَ فَقُوْلُوْا يَا
نَبِيَّ اللّٰهِ، يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَهٰكَذَا قَالَ مُجَاهِدٌ وَسَعِيْدُ بْنُ جُبَيْر
وَقَالَ قَتَادَةُ : اَمَرَ اللّٰهُ اَنْ يُهَابَ نَبِيُّهُ ﷺ وَاَنْ يُبَجَّلَ وَاَنْ يُعَظَّم
وَاَنْ يُسَوَّدَ)

(ضحاكؒ وئيلي چه صحابه کرامو به رسول الله ﷺ ته
يا محمد او يا ابا القاسم وئيلو نو الله تعالىٰ ددے نه منع کړل
دپاره د تعظيم د نبي ﷺ او ورته ئے اُوفرمايل : چه داسې
وايئ يا نبي الله او يا رسول الله۔ دغه شان خبره مجاهد او
سعيد بن جبير کړيده او قتاده وئيلي دي چه الله تعالىٰ
حکم فرمائيلے دے چه د هغه د نبي د حکم نه هيبت اُوکړے
شي او د هغه تعظيم او اجلال او اکرام اُوکړے شي)۔

حاصل دا دے چه دے آيت کښې الله پاك د (يا محمد) د
وئيلو نه منع کړے ده، ځکه دا د نبي ﷺ بے ادبي ده، او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبی علیه السلام مشروع تعظیم کول پکار دی، دا یو تفسیر دے پدے آیت کښې نو چه قرآن د (یامحمد) نه منع اُوکړه نو بیا کوم کس دے چه هغهٔ پدے کښې اجازت ورکړی او کهٔ نهٔ دا آیتونه ستاسو په نزد هیڅ حقیقت نهٔ لری یا منسوخ شوی دی، لکه په هر ځائے کښې دا خلق وائی چه دا منسوخ شوی دی او دا منسوخ دی، دارنګه د قرآن په مقابله کښې د بل کتاب هیڅ حیثیت نهٔ شته، چه انسان هغهٔ پیش کړی او دا به مفصله روستو راشی۔

دارنګه اُوګوره تفسیر قرطبی (۱۲/۳۲۲)

(یُرِیْدُ، یُصِیْحُ مِنْ بَعِیْدٍ یَا اَبَا الْقَاسِمِ بَلْ عَظِّمُوْهُ کَمَا قَالَ فِی الْحُجُرَاتِ) ۔(یعنی مراد د الله تعالیٰ دا دے چه د وړاندے نه چغے وهل مهٔ کوئ بلکه د رسول الله ﷺ تعظیم اُوکړئ)۔

دارنګه تفسیر علاء الدین الخازن (۳/۳۶۵) کښې دی:

(وَقِیْلَ مَعْنَاهُ لَاتَدْعُوْهُ بِاسْمِهٖ کَمَا یَدْعُوْ بَعْضُکُمْ بَعْضاً یَا مُحَمَّدُ، یَا عَبْدَ اللّٰهِ وَلٰکِنْ فَخِّمُوْهُ وَعَظِّمُوْهُ وَشَرِّفُوْهُ الخ)۔

(معنیٰ دا ده چه په نوم باندے رسول الله ﷺ ته آواز مه کوئ لکه یو بل ته چه آواز کوی داسے مهٔ وایئ: یا محمد یا عبد الله بلکه عزت او عظمت د رسول الله ﷺ اُوساتئ)

علامه محمد بن احمد جزی الکلبی په کتاب التسهیل (۱/۱۹۳) د سورة المائدے د آیت ﴿ اِذْ قَالَ الْحَوَارِیُّوْنَ یَا عِیْسَی بْنُ مَرْیَمَ ﴾ لاندے لیکلی دی:

«نِدَاؤُهُمْ لَهٗ بِاسْمِهٖ دَلِیْلٌ عَلٰی اَنَّهُمْ لَمْ یَکُوْنُوْا یُعَظِّمُوْنَ کَتَعْظِیْمِ الْمُسْلِمِیْنَ لِمُحَمَّدٍ ﷺ فَاِنَّهُمْ کَانُوْا لَا یُنَادُوْنَ بِاسْمِهٖ» ۔

مطلب دا دے چه حواریون د عیسی علیه السلام نو مبارك واخستو په آواز کولو کښې دا دلیل دے پدے چه دوی به د خپل نبی دومره اکرام او ادب نهٔ کولو لکه چ مسلمانانو او صحابه کرامو د محمد ﷺ ادب کولو ځک د ټولو مسلمانانو صحابه کرامو طریقه دا وه چه رسول الله ﷺ ته به دوی په نوم آواز هیچرے نهٔ کولو، دا دلیل د پدے چه د ټولو صحابه کرامو اجماع ده پدے چه په «ی محمد» سره آواز کول د محمد ﷺ بے ادبی ده او بے ادب شخص له به الله پاك سخته سزا ورکوی، او کهٔ عقید ورسره هم غلطه لری نو بیا خو هلاکت در هلاکت دے۔ د عبارت تفصیل سره مطالعه کړه۔

دارنګه اُوګوره تسهیل (۳/۷۳):

(c) ketabton.com: The Digital Library

«وَالْقَوْلُ الثَّانِيُ اَنَّ الْمَعْنَى لَاتَدْعُوا الرَّسُوْلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِاسْمِهٖ»

(يعنى رسول الله ﷺ ته په نوم آواز مهٔ کوئ)

دارنګه العلامه المفسر الشوکانیؒ فرمائی :

«وَاَخْرَجَ عَبْدُ الْغَنِيِّ بْنِ سعيد فى تفسيره وابونعيم فى الدلائل عَنْهُ اَيْضاً اَىْ عَنْ سَعِيْدِ بْنِ جُبَيْرٍ فِي الآيَةِ : لَاتَصِيْحُوْا بِهٖ مِنْ بَعِيْدٍ يَاۤ بَا الْقَاسِمِ وَلٰكِنْ كَمَا قَالَ اللّٰهُ فِي الْحُجُرَاتِ»۔

(د سعيد بن جبيرؒ او د نورو مفسرينو نه نقل دى چه رسول الله ﷺ ته په نوم د (يا محمد) سره آواز مهٔ کوئ، او دارنګه د وړاندے نه ورته چغے مهٔ وهئ)۔

دارنګه دا معنىٰ پدے لاندينو تفاسيرو کښ اُوګورئ :

ايسر التفاسير (٣/٢٥٩) المدارك (٣/٣٦٥) على هامش الخازن، روح المعانى د علامه آلوسیؒ (١٨/٢٢٥) قال :

وَاَخْرَجَ ابْنُ اَبِىْ حَاتِمٍ وَابْنُ مَرْدَوَيْهِ وَاَبُوْنُعَيْمٍ فِى الدَّلَائِلِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ : كَانُوْا يَقُوْلُوْنَ يَا مُحَمَّدُ ، يَا اَبَا الْقَاسِمِ فَنَهَاهُمُ اللّٰهُ عَنْ ذٰلِكَ بِقَوْلِهٖ سُبْحَانَهٗ :لَاتَجْعَلُوْا دُعَاءَ الرَّسُوْلِ الآيَة اِعْظَاماً لِلنَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالُوْا يَا نَبِىَّ اللّٰهِ وَيَارَسُوْلَ اللّٰهِ، وَرُوِىَ نَحْوُ هٰذَا عَنْ قَتَّادَةَ وَالْحَسَنِ وَسَعِيْدِ بْنِ جُبَيْرٍ وَمُجَاهِدٍ

وَفِىْ اَحْكَامِ الْقُرْآنِ لِلسُّيُوْطِىْ : اِنَّ فِىْ هٰذَا النَّهْيِ تَحْرِيْمَ نِدَا
ﷺ بِاسْمِهٖ وَالظَّاهِرُ اسْتِمْرَارُ ذٰلِكَ بَعْدَ وَفَاتِهٖ اِلَى الْآنَ
انتهىٰ)۔

د عبارت مقصد دا دے چه ابن عباس ؓ فرمائي
رسول الله ﷺ ته په نوم آواز کول حرام دى او ظاهره خ
دا ده چه دا اُوس هم حرام دى، منسوخ شوى نهٔ دى،
اُوس دِے د «يامحمد» ويونکے او ليکونکے سوچ اُوکړى
دا په کوم دليل مونږ جائز کړى دى، آيا په تاوئيل
ماوئيلى بانديے او کهٔ نهٔ څهٔ حق دليل هم شته ؟ او کهٔ
دوى د عبد الله بن عباس رئيس المفسرين او حسن او قت
او سعيد بن جبير رحمهم الله نه ښهٔ پو هيږى چه دا لو
علماء دى۔

دارنګه اُوګوره لاندينى تفاسير اُوګوره :

المظهرى (٦/٥٧٢، تفسير اضواء البيان للشنقيطى (٦/٥١
صفوة التفاسير (٣/٣٥١) تفسير الطبرى (١٨/١٣٥) الب
المحيط (٦/٤٧٦، الكبير (٢٥/٤٠) تفسير جلالين (٣٠٢) معار
القرآن (٦/٤٥٥)

«لَا تَجْعَلُوْا دُعَاءَ الرَّسُوْلِ بِاَنْ تَقُوْلُوْا يَا مُحَمَّدُ الخ»۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَاَیضاً قَالَ الصَّاوِیُّ عَلٰی هَامِشِ جَلاَلَین ص (١٠) :
لَاتَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُوْلِ بَیْنَکُمْ اَیْ نِدَاءُهٗ بِمَعْنٰی لَاتُنَادُوْهُ بِاسْمِهٖ فَتَقُوْلُوا یَا مُحَمَّدُ وَلَا بِکُنْیَتِهٖ فَتَقُوْلُوْا یَا اَبَا الْقَاسِمِ وَاسْتُفِیْدَ مِنَ الآیَةِ اَنَّهٗ لَایَجُوْزُ نِدَاءُ النَّبِیِّ ﷺ بِغَیْرِ مَا یُفِیْدُ التَّعْظِیْمَ لَا فِیْ حَیَاتِهٖ وَلَا بَعْدَ وَفَاتِهٖ).

(تفسیر الطبری (١٣٤/١٨) عن مجاهد لا تقولوا یا محمد، تفسیر جامع البیان (٨١/٢) البیضاوی (١٣٦/٢) الکشاف (٧٩/٣) تفسیر البحر المحیط (٣٧٥/٦) زاد المسیر (٣٧٨/٥) تفسیر الثعالبی (١٢٩/٣) تفسیر النهر الماد (٥٥٨/٢)

دے تهولو مفسرینو د «یامحمد» په وئیلو رد کړیدے۔ نو څوك دے چه هغهٔ ددے علماؤ نه ښهٔ پوهیږی او څوك دے د صحابه کرامؓ نه ښهٔ عمل کونکے په قرآن او حدیثو او کوم روایتونه چه خلق ذکر کوی نو هغهٔ اکثر ضعیف روایات دی یا مؤول دی لکه روستو به راشی ان شاء الله – ځکه صحابه کرامؓ د رسول الله ﷺ د حقوقو او آدابو ښهٔ پیژندونکی وو۔

دویم دلیل : د قرآن کریم نه پدے مسئله باندے۔
الله تعالیٰ فرمائی :

﴿اِنَّ الَّذِیْنَ یُنَادُوْنَكَ مِنْ وَّرَاءِ الْحُجُرَاتِ اَکْثَرُهُمْ لَا یَعْقِلُوْنَ﴾۔

(سورة الحجرات آیت : ٥، پاره ٢٦)

ترجمه : هغهٔ کسان چه آوازونه کوی تا ته اے زما نبی ! اخوا د حجرو نه اود دیوالونو نه، اکثر د دوی بے عقله دی)۔

پس د آیتِ کریمه نه واضحه شوه چه څوك رسول الله ﷺ ته چغے وهی، پس د هغے نه چه هغهٔ د دنیا نه لاړو او وفات شو نو دا بے عقله دی، غویا یا خر دے، نو څوك چه د «یامحمد، او یارسول الله» چغے وهی، غویان او خرهٔ دی، بلکه د هغوی نه پسے اخوا ته دی، اکثر دا قسم خلق مشرکان هم وی۔

ددے آیت په شانِ نزول کښ د مفسرینو اقوال اُوګوره چه یقین ته دا خبره کوزه شی۔ (ان اراد الله بك خیراً)

او د قرآن پدے بهترینو الفاظو چه ډیر عظمت والا دی لږ سوچ هم اوکړه اے مسلمانه چه قرآن کښ یوه مسئله شته نو د بل چا دلیل ته څهٔ حاجت دے!

لیکن مونږ وایو چه دا خبره زمونږ یواځے نهٔ ده د تهولو صحیح مسلمانانو او علماء کرامو او مشائخ عظامو ده۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

اُوګوره۔

١– اول مشهور تفسیر د علامه ابن کثیر (٢٠٨/٤):

(قَالَ: وَقَدْ ذُكِرَ أَنَّهَا نَزَلَتْ فِي الْأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ التَّمِيمِيِّ فِيمَا أَوْرَدَهُ غَيْرُ وَاحِدٍ، قَالَ الْإِمَامُ أَحْمَدُ فِي مُسْنَدِهِ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ فَذَكَرَ السَّنَدَ عَنِ الْأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ أَنَّهُ نَادَىٰ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، يَا مُحَمَّدُ، وَفِي رِوَايَةٍ: يَارَسُولَ اللّٰهِ فَلَمْ يُجِبْهُ، فَقَالَ يَارَسُولَ اللّٰهِ، إِنَّ حَمْدِيْ لَزَيْنٌ وَإِنَّ ذَمِّيْ لَشَيْنٌ، فَقَالَ ذٰلِكَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ).

(دا آیت نازل شوے دے په باره د اقرع بن حابس رضی الله عنه کښې چه دۀ رسول الله ﷺ ته آواز کړے وو په «یامحمد» او په بل روایت کښې راځي چه په «یارسول الله» سره او هغۀ په کوټه کښې وو، نو رسول الله ﷺ جواب ورنکړو، بیا دۀ اُووئیل: زۀ چه د چا صفت اُوکړم، هغۀ ډولی کیږی او د چا بدی چه بیان کړم هغۀ عیب والا ګرځی، نو رسول الله ﷺ اُوفرمایل چه دا صفت خو د الله دے۔

دے حدیث نه صاف دوه خبرے معلومے شوے یوه دا چه «یامحمد» لوستل بے ادبی ده او «یارسول الله» وئیل په حالت د حضور کښې جائز دی، لکه دا ب، روستو ذکر شی،

نو دا آیت په رد د «یامحمد» کښې مطلق او په رد د غائبانه «یارسول الله» وئیلو کښې پوره دلیل دے، سره ددے حدیث نه لږ سوچ اوکړه اے مسلمانه!۔

دویم شان نزول:

(جَاءَ أُنَاسٌ فَجَعَلُوا يُنَادُوْنَهُ وَهُوَ فِي حُجْرَتِهِ يَامُحَمَّدُ، يَا مُحَمَّدُ" فَأَنْزَلَ اللّٰهُ هٰذِهِ الْآيَةَ).

(ابن کثیرؒ ٢٠٨/٤)

(څۀ کسان راغلل او «یامحمد» چغے ئے وهلے او رسول الله ﷺ په کوټه کښې وو نو الله پاك دا آیت نازل کړو چه نبی علیه السلام ته غائبانه چغے وهل د بے عقله خلقو کار دے، دارنګه اُوګوره:

الخازن (١٦٩/٤) المدارك (١٦٨/٤) التسهيل (٥٨/٤) فتح القدير (٦٠/٥-٦١) القرطبي (٣٠٩/١٦) روح المعاني (١٣٩/٢٦-١٤٣) و(١٠٨/١٥) تفسير القاسمي (٢٤٣/١٢) تفسير النهر الماد على هامشه (٤٧٥/٦) تفسير الجلالين (٤٢٧) الصاوي (٧) حاشية المراغي (١٢٢/٢٦) تفسير البحر المحيط (١٠٦/٨) تفسير زاد المسير (١٧٨/٧) تفسير الثعالبي (١٨٦/٤) تفسير البرهان في مشكلات القرآن ص (٤٤٣) تفسير اضواء البيان للشنقيطي (٦١٥/٧) تفسير النهر الماد (٩٧٩/٣)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا تفاسیر په ښهٔ سوچ سره اُوګوره نو علم کښې به دِې
ضافه پیدا شي، او الله پاك به دِې په صحیح لاره روان کړي
ه د هدایت په نیت دِې اُوکتل.

0000000

هغه احادیث
چه منع کونکی دی ددې بدې کلمې نه

١ - اول حدیث: (عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ: كُنْتُ قَائِمًا عِنْدَ رَسُوْلِ اللّٰهِ ﷺ فَجَاءَ حِبْرٌ مِنْ اَحْبَارِ الْيَهُوْدِ فَقَالَ اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدُ فَدَفَعْتُهُ دَفْعَةً كَادَ يُصْرَعُ مِنْهَا، فَقَالَ: لِمَ تَدْفَعُنِيْ؟ فَقُلْتُ: اَلَّا تَقُوْلُ يَارَسُوْلَ اللّٰهِ! فَقَالَ الْيَهُوْدِيُّ: اِنَّمَا نَدْعُوْهُ بِاسْمِهِ الَّذِيْ سَمَّاهُ بِهٖ اَهْلُهٗ- الحديث)

(صحيح مسلم ١٤٦/١) كتاب الحيض باب بيان صفة مني الرجل والمرأة وان الولد مخلوق من مائيهما)

(ثوبان ؓ فرمائی: زهٔ د رسول الله ﷺ سره ولاړ اُوم پدې کښې د یهودیانو د ملایانو نه یو مُلا راغې وې وئیل: (السلام علیك یا محمد) نو ثوبان ؓ فرمائی: ما دیکه کړو په داسې دیکې سره چه نزدې وه چه غورځیدلې وې د هغې نه نو دې یهودی اُووئیل چه ولې ما دیکه کوې؟ نو ما ورته اُووئیل چه یارسول الله ولې نهٔ وائې چه یا محمد وائې، نو یهودی اُووئیل چه مونږ یهود ورته هغهٔ نوم اخلو کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه ورلـه مور او پلار ایخودلے دے - حدیث اوږد دے ماترے بعض ټکړه راواخسته د خپل مقصد دپاره۔

ددے حدیث **فوائد** او مسئلے په سوچ سره اُوګوره :

۱- **اوله** : دا مسئله معلومه شوه چه په یا محمد دومره خفګان پکار دے لکه د صحابه کرامؓ په شان چه هغوی به پدے کلمه دومره غصه کیدل چه سړے به ئے پدے کلمه قبیحه دومره ډرباوه چه په زمکه به ئے راویشتو۔

۲- **دویمه** تړے دا معلومه شوه چه دا خبره په صحابه کرامؓ کښ مشهوره ده چه «یامحمد» وئیل جائز نهٔ دی ځکه ثوبان ؓ یهودی ته دا تعلیم ورکړو۔

۳- **دریمه** تړے دا معلومه شوه چه ثوبان ؓ د رسول الله ﷺ په مخ کښ ددے کلمے قبیحے نه منع اُوکړه او رسول الله ﷺ ثوبان ؓ ته هیڅ قسم زورنه ورنکړه سره ددے چه ثوبان ؓ سختے اُوکړه ددے کافر سره، نو دا عظیم دلیل شو پدے خبره چه دا د دین لویه مسئله ده چه څوك الفاظ استعمالوی نو د هغهٔ سره دا عمل پکار دے۔

٤- **څلورمه** تړے دا ښکاره معلومه شوه چه د «یامحمد» لفظ استعمالول د یهودو کار دے، دلیل پرے دا

لفظ دے (اِنَّمَا نَدْعُوْهُ بِاسْمِهِ الَّذِیْ سَمَّاهُ بِهِ اَهْلُهٗ) چه زمونږ یهودو دا طریقه ده چه دے نبی ته به مونږ په خپل نوم آواز کوو نو اُوس سوچ اُوکړه چه د یهودو د اعمالو او اخلاقونه مونږ او تاسو رسول الله ﷺ نهٔ یو منع کړی ؟ولے نهٔ، (لَتَتَّبِعُنَّ سُنَنَ مَنْ کَانَ قَبْلَکُمْ حَذْوَ النَّعْلِ بِالنَّعْلِ) (اخرجه البخاری والترمذی، مشکوة ۱/ ۳۰)

تاسو به د یهودو او نصاریٰ د طریقو تابعداری شروع کړی او د هغوی سره به برابر شی لکه یوه څپړه چه د بلے څپړے سره برابریږی، دا فرمان د رسول الله ﷺ صادق او رشتینی دے، چه دے امت په هرڅه کښ د یهودو اتباع اُوکړه تردے چه بے ادبی کښ هم اُوکړه، او د خپل نبی نوم ئے واخستو چه د هغے نه منع راغلے ده۔ والله المستعان۔

دا حدیث په بل سند سره په مسند ابوعوانه (۱/ ۲۹۳) کښ هم اُوګوره په مذکوره الفاظو باندے۔ د ثوبان ؓ نه نقل شوے دے۔

OOOOOOO

(c) ketabton.com: The Digital Library

- دويم حديث:

ـه هغـه مـخكښ په دويم دليل د قرآن كښ ذكر شوے
شارةً اوس تفصيل د هغے واوره ! ـ

ال الْإِمَامُ اَحْمَدُ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ، حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ، حَدَّثَنَا
ى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ اَبِىْ سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ عَنِ الْاَقْرَعِ بْنِ
ِسٍ اَنَّهٗ نَادٰى رَسُوْلَ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ يَا مُحَمَّدُ وَفِىْ
يَارَسُوْلَ اللّٰهِ فَلَمْ يُجِبْهُ فَقَالَ يَارَسُوْلَ اللّٰهِ اِنَّ حَمْدِىْ لَزَيْنٌ
مِّىْ لَشَيْنٌ فَقَالَ ذٰلِكَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ).

سـنـد احـمـد ج٦/٣٩٤/ و٣/٤٨٨) ورواه الترمـذى
سراً (٢/١٦٢) كذا فى تفسير ابن كثير (٢/٢٠٨)

ـرع بـن حابـس ؓ رسـول الله ﷺ تـه آواز اوكـړو په
حمد، يا محمد» سره، او په روايت د ترمذى كښ دى :
ول الله»»، او رسـول الله ﷺ په حجره كښ وو او هركله
ـر راغـے نـو دے سرى ورته اُووئيل چه زۀ د چا صفت
، ښائسته كيږى او چه د چا بدى بيان كړم هغۀ بد
كيږى، رسـول الله ﷺ اُوفـرمايل : دا صفت والا ذات
عزوجل دے)، او دا صحيح حديث دے۔

صحيح الترمذى للالبانىؒ (٣/١٠٧)

نـو الله پـاك دا آيـت نـازل كـړو چـه كـوم كسان رسـول الله ﷺ تـه پـه «يامحمد» سره يا پـه «يارسول الله» سره غائبانه چغـے وهـى، هغۀ بے عقله او جاهلان دى، ددے حديث نه دا مسـئـلـه مـعلومه شوه چه «يامحمد» خـو بے ادبى ده كۀ رسول الله ﷺ حاضر وى او كۀ په پرده كښ وى۔

«يـارسول الله» وئيـل هـم نـاروا دى كـۀ رسول الله ﷺ غـائـب وى او اخـوا د ديـوال وغيـره نـه وى يـعنى چه انسان هـغـۀ تـه چـغـے وهـى او كۀ مخامخ ورته يا نبى الله، يا رسول الله" پـه ادب او آرام سـره اُووائـى نـو جائز ده بلكه مامور بهٖ ده۔

٣- **دريـم دليل** : حـديـث د تشهـد دے چـه هغـۀ د ابن مسعود ؓ نه نقل شوے دے، پدے طريقه :

(عَلَّمَنِىْ رَسُوْلُ اللّٰهِ ﷺ التَّشَهُّدَ كَفِّىْ بَيْنَ كَفَّيْهِ كَمَا يُعَلِّمُنِى السُّوْرَةَ مِنَ الْقُرْاٰنِ اَلتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِىُّ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهٗ الخ

(اخـرجـه الامـام احـمـد فـى مسنده ١/٤١٤ بهذا اللفظ والبـخـارى ٤/١٧٦) ومسـلـم (٢/١٤) وابـن ابـى شيبة فى المصنف (١/١١٤)۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبد الله بن مسعود رضي الله عنه فرمائی: چه رسول الله ﷺ ما ته تشهد یعنی التحیات لله داسے را اُوخودله لکه یو سورة د قرآن کریم چه به ئے څرنګ راخودلو یعنی ډیر اهتمام سره ئے راته دا تعلیم راکړو چه داسے اُووایه «التحیات لله والصلوة والطیبات السلام علیك ایها النبی ورحمة الله وبرکاته» تر آخره۔

دا حدیث په مسند ابی عوانه کښ (۲/۲۲۸، ۲۲۹) او بخاری (۱/٤۷) او دغه شان په السنن الکبریٰ للبیهقی (۲/۱۳۸) کښ هم دے۔

لیکن دا الفاظ ورسره په صحیح سندونو سره زیات کړے شوی دی، (وَهُوَ بَيْنَ اَظْهُرِنَا فَلَمَّا قُبِضَ قُلْنَا اَلسَّلَامُ عَلَى النَّبِيِّ) (یعنی مونږ به داسے الفاظ وئیل په تشهد کښ السلام علیك ایها النبی کله چه رسول الله ﷺ ژوندے وو او کله چه وفات شو نو مونږ صحابه کرامؓ به په تشهد کښ داسے وئیل: (السلام علی النبی) یعنی خطاب به مو رسول الله ﷺ ته نهٔ کولو، او دا خبره ښکاره ده چه صحابه کرامؓ د ځان نه دین نهٔ دے جوړ کړے بلکه دا خبره به هغوی ضرور د رسول الله ﷺ نه اَوریدلی وی۔

او په دے خبره دویم قوی دلیل هغه المصنف لعبد الرزاق (۲/۲۰٤) راوړیدے، دارنګه کنز العمال ذکر کړیدے (٤/٤٦٦٨): قَالَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ اَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ اَخْبَرَنِىْ عَطَاءٌ اَنَّ الصَّحَابَةَ كَانُوْا يَقُوْلُوْنَ وَالنَّبِىُّ ﷺ حَىٌّ اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِىُّ فَلَمَّا مَاتَ قَالُوْا اَلسَّلَامُ عَلَى النَّبِيِّ).

وهذا اسناد صحیح صححه الحافظ ابن حجر فی فتح الباری (۲/۳۱٤) وغیره.

(عطاء رحمه الله فرمائی: صحابه کرامؓ به «السلام علیك ایها النبی» د رسول الله ﷺ په ژوند کښ وئیلو او کله چه هغهٔ وفات شو نو هغوی به داسے الفاظ فرمایل: «السلام علی النبی» .

او دا د ټولو صحابه کرامؓ عمل او ګویا کښ د ټولو صحابو دا احساس وو چه ددے لفظ نه څوك غلطه فائده وانخلی، لکه ددے زمانے جاهلان د هرے کرخے نه استدلالات کوی صحیح او غلط دلیل نهٔ ګوری خو کتاب ترے ډك کوی۔

دارنګه امام مالك په الموطأ (۱/۷۳) کښ د ابن عمر رضي الله عنه نه نقل کړی دی چه هغه به داسے الفاظ لوستل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

(اَنَّـهٗ كَـانَ يَتَشَهَّـدُ فَيَـقُـوْلُ اَلسَّلَامُ عَـلَى النَّبِيِّ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهٗ) باسناد صحیح علی شرط الشیخین)

دارنګه المصنف لعبد الرزاق کښ د ابن الزبیر او د ابن عباس روایت هم اوګوره (۲/۲۰۳) چه هغوی به هم داسے الفاظ لوستل : السلام علی النبی ورحمة الله وبرکاته الخ ۔

دا روایت د طحاوی په کتاب معانی الآثار کښ هم اُوګوره (۱/۱۸۰) لیکن مختصر دے۔

دارنګه اُوګوره روایت د عائشه رضی الله عنها په المصنف لابن ابی شیبة (۱/۱۱۵) او په مسند السراج (۲/۱/۹) او الملخص فی الفوائد (۱۱/۵۵) بسندین صحیحین عَنْ عَائِشَةَ اَنَّهَا كَانَتْ تُعَلِّمُهُمُ التَّشَهُّدَ فِي الصَّلَاةِ اَلسَّلَامُ عَلَى النَّبِيِّ)

عائشے رضی الله عنها به دا قسم تشهد شاګردانو او تابعینو ته خودلو «السلام علی النبی»۔

(وَلَاشَكَّ اَنَّ عُدُوْلَ الصَّحَابَةِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ مِنْ لَفْظِ الْخِطَابِ عَلَيْكَ اِلٰى لَفْظِ الْغَيْبَةِ (عَلَى النَّبِيِّ) اِنَّمَا بِتَوْقِيْفٍ مِنَ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِاَنَّهٗ اَمْرٌ تَعَبُّدِيٌّ لَا مَجَالَ لِلرَّاْيِ وَالْاِجْتِهَادِ فِيْهِ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ كَذَا ذَكَرَ هٰذِهِ الْفَوَائِدَ مَعْ شَيْءٍ يَسِيْرٍ مِنَّا الْعَلَّامة

الْمُحقق الالبانی فی کتابه القیم ارواء الغلیل ۲/۲۷) رقم الحدیث (۳۲۱) و کذا فی صفة الصلوة له ص (۱۷۱).

حاصل دا دے چه په تشهد کښ دوه قسمه الفاظ نقل دی په صحیح روایاتو کښ اول : (السلام علیك ایها النبی) او دویم (السلام علی النبی) لیکن دا الفاظ پس د وفات د رسول الله ﷺ نه صحابه کرامو ذکر کول، ددے دویم روایت فائده خو معلومه ده چه صحابه کرامو د شرك د بندولو دپاره حتی الوسع کوشش کولو او د عوام الناس د اَوهامو د ختمولو دپاره ئے الفاظ مو همه ختمول۔

بله دا چه هغوی غائب ته آواز نۀ کولو په «یارسول الله» او نۀ په «یامحمد» سره او هرچه اول روایت دے نو هغۀ هم صحیح دے لیکن دا استدلال ترے کول چه غائب ته آواز کول جائز دے، غلط استدلال دے۔

اُوګوره (فضل الله الصمد فی توضیح الادب المفرد ۲/۴۵۲/۴۵۵).

هغه داسے جواب کړیدے چه دا امر تعبدی دے لکه خنګه چه مونږ په قرآن کښ یا فرعون او یا هامان وایو نو زمونږ خطاب مقصود نۀ دے بلکه د الله تعالیٰ حکم دے نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

څکه ئې مونږ استعمالوو. دويم دا چه دا خطاب حکائي دے حکايت دے د نبي الله د وينا نه چه هغه داسے وئيلي دي نو مونږه ئې هم دغسے وايو او خطاب پکښ مقصود نهٔ دے. دريم دا چه دا د نبي ﷺ پورے خاص دے. پدے کښ قياس نهٔ جاري کيږي. لکه دا خبره حافظ ابن حجر په فتح الباري (۱۱/۴۸) کښ ثابته کړيده.

کما حقق ذلك فضل الله في شرح الادب المفرد (۲/۴۵۲) و كذلك في البراهين القاطعة (۲۲۰) لخليل احمد السهارنفوري)

دارنګه ملا علي القاريؒ فرمائي:

وَبِهِ يَظْهَرُ وَجْهُ الْخِطَابِ وَاَنَّهٗ عَلٰى حِكَايَةِ مِعْرَاجِهٖ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِيْ آخِرِ الصَّلَاةِ الَّتِيْ هِيَ مِعْرَاجُ الْمُؤْمِنِيْنَ.

(المرقاة شرح مشكوة ۲/۳۳۱)

(يعني په (ايها النبي) کښ د خطاب وجه دا ښکاره شوه چه دا حکايت دے د واقعے د معراج نه چه الله تعالیٰ په نبي ﷺ باندے (السلام عليك ايها النبي ورحمة الله وبركاته) سلام واچولو نو نبي ﷺ ورسره السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين زيات کړو نو دا د معراج د واقعے نه رانقل شو

او په مانځه کښ وينا ئے په مسلمانانو باندے لازم شوه څکه چه مونځ هم د مؤمنانو معراج دے).

نو ملا علي قاري رحمه الله هم ددے شبهے جواب فرمائيلے دے چه دا خطاب مونږ او تاسو نهٔ کوو بلکه دا د الله تعالیٰ خطاب دے چه خپل نبي ته ئے کړيدے او مونږ ئے د عبادت په طور رانقل کوو.

OOOOOOO

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحیح عقلی دلائل
او د محققینو علماؤ اقوال

(۱) – اول قانون او دلیل واوره ! محدثینو فرمایلی دی چه «یا محمد» آواز کول چرته صحیح حدیث کښ نقل نه شته او کومو روایاتو کښ چه «یامحمد» راغلے دے هغهٔ به یا قول د یهودی وی لکه دا مخکښ بیان شوی دی او یا به قول د منافق وی لکه ذو الخویصرة التمیمی چه «یامحمد» وئیلے وو۔

کما فی المشکوة (۱/۳۰۸) ومسلم (۳٤۰) والنسائی۔

او یا به الله پاك خپل نبی ته په حدیث کښ «یامحمد» وئیلی وی، کما فی حدیث الترمذی والمشکوة (۱/۷۰) عن ابن عباس ومعاذ وایضاً مشکوة (۲/٤۸۹)

او یا به کوم ملائك وئیلی وی کما فی حدیث جبریل فی بعض روایات النسائی (۲) او یا به جاهلانو باندیچیانو دا لفظ وئیلی وی کما فی حدیث انس عند الشیخین.

(مشکوة ۲/۵۱۸).

صحابه کرامو نه څوك صحیح نقل نشی پیش کولے، او ملا علی قاریؒ وائی کوم چه د صحابه کرامو نه نقل دی نو هغهٔ قبل التحریم وو۔

اُوګوره مرقات (۱/۵۱) حدیث جبرئیل۔

نو کوم کس چه دا الفاظ وائی نو هغه یا یهودی یا منافق یا جاهل دے یا به ځان ته ملائك وائی یا به ځان ته الله وائی (العیاذ بالله)۔ د ملا علی قاریؒ عبارت دا دے او د هغه فائده واوره او دا مخکښې قاعده هم هغه صراحةً ذکر کړیده۔

دارنګه البراهین القاطعة (۲۰) او انجاح الحاجة هم راوړے ده (۱/۷) : (قُوْلُهٗ وَقَالَ یَا مُحَمَّدُ : قِیْلَ نَادَاهُ بِاسْمِهٖ اِذِ الْحُرْمَةُ تَخْتَصُّ بِالْاُمَّةِ فِیْ زَمَانِهٖ اَوْ مُطْلَقاً وَهُوَ مُلَكٌ مُعَلِّمٌ وَیُؤَیِّدُهٗ قَوْلُهٗ تَعَالٰی لَا تَجْعَلُوْا دُعَاءَ الرَّسُوْلِ بَیْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا لِلْآدَمِیِّیْنَ فَلَا یَشْمُلُ الْمَلَائِكَةَ اِلَّا بِدَلِیْلٍ وَاَمَّا مَا وَرَدَ فِیْ بَعْضِ الصِّحَاحِ مِنْ نِدَاءِ بَعْضِ الصَّحَابَةِ بِاسْمِهٖ فَذٰلِكَ قَبْلَ التَّحْرِیْمِ الخ)

(یعنی دا قول د جبریل چه یا محمد۔ وئیلے شویدی چه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بی ﷺ ته ئے په نوم آواز اُوکړو ځکه چه حرام والے ددے
واز د هغه په زمانه کښې یا مطلقاً د امت پورے خاص دے
و هرچه جبریل دے نو هغه خو ملائك دے او ددے تائید دا
ے چه الله تعالیٰ بندګان منع کړیدی چه دے نبی ته داسے
آواز مه کوئ ځنګه چه تاسو یو بل ته آوازونه کوئ نو دا
حکم ملائکو ته شامل نۀ دے مګر په دلیل سره (او دلیل
خو نۀ دے موجود) او د بعض صحابه کرامو نه چه په نوم
سره آواز راغلے دے نو هغه د حراموالی نه مخکښې زمانه
کښې وو) انتهیٰ الترجمة۔

دے عبارت نه دا فائده معلومه شوه چه «یامحمد» وئیل
دا په ابتداء د اسلام کښې جائز وو اُوس حرام شوی دی دا د
ملاعلی قاری حنفی قول دے چه دا جاهلان په ملا علی
قاری ډیرے حوالے ورکوی او حالانکه دا حقه مسئله د هغه
نۀ منی۔

دویم دلیل دا دے :

چه کوم شخص چا ته آواز کوی او داسے ورته اُووائی چه
اے فلانکی، اے فلانکی ! او روسته خبره نۀ ذکر کوی نو
هغۀ به ځومره خفه شی چه ته زما بے ادبی کوے او څه راته

نۀ پیش کوے نو ځوك چه «یامحمد» «یامحمد» وائی نو
هغۀ د رسول الله ﷺ ډیر سخت بی ادبی کونکی دی، او
کۀ یو سړے وائی چه زۀ د محمد ﷺ نه مدد غواړم پس د
وفات د هغۀ نه نو دا په اتفاق د مسلمانانو سره مشرك دے،
په دے خبره آیتونه او احادیث واوره :

١ – الله تعالیٰ فرمائی: ﴿ وَلَا تَدْعُ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَاِنْ فَعَلْتَ فَاِنَّكَ اِذاً مِّنَ الظّٰلِمِيْنَ ﴾
(یونس ١٠٦)

(مۀ رابله سویٰ د الله نه هغۀ ځوك چه نۀ فائده درکوی او
نۀ څۀ ضرر، او کۀ مخلوق ته دِے آواز اوکړو نو تۀ به دغه
وخت کښې د ظالمانو نه شے)

نو هر قسم مخلوق ته آواز کول ظلم دے کله چه
ظاهری اسباب ورسره نۀ وی۔

٢ – الله فرمائی: ﴿ وَمَنْ اَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُوْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَنْ لَّا يَسْتَجِيْبُ لَهٗ اِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُوْنَ ﴾
(سورة الاحقاف آیت پاره ٢٦)۔

(ځوك لوئی ګمراه دے د هغۀ چا نه چه رابلی سویٰ د الله
نه هغۀ چا لره چه هیڅ دعاء ورله نۀ شی قبلولے او نۀ ورسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

مدد کولے شی) «من دون الله» لفظ عام دے، رسول الله ﷺ، ملائك، نیکان او بدانو ټولو ته شامل دے، سوچ اُوکړه !۔

۳- الله تعالیٰ فرمائی: ﴿قُلْ اَنَدْعُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلٰى اَعْقَابِنَا بَعْدَ اِذْ هَدَانَا اللّٰهُ﴾

(سورة الانعام آیت ۷۰)

(اُووایه اے نبی ! آیا مونږ راوبلو سویٰ د الله نه هغهٔ څوك چه نهٔ فائده راکولے شی او نهٔ ضرر او مرتد شو (کهٔ دا کار مو اُوکړو) پس د هغے نه چه الله راته هدایت کړے دے)

دے آیت نه معلومه شوه چه سویٰ د الله نه بل چا ته په غیر د څهٔ ظاهری سبب نه آواز کول د مرتدانو او کافرو کار دے، قرآن کریم دا خبره کړیده۔ زهٔ ئے د ځان نه نهٔ کوم۔

٤- بل آیت اُوګوره

﴿اِنْ تَدْعُوْهُمْ لَا يَسْمَعُوْا دُعَائَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوْا مَا اسْتَجَابُوْا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُوْنَ بِشِرْكِكُمْ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيْرٍ﴾

(سورة الفاطر پ ۲۲)

(الله تعالیٰ فرمائی: که چرته دے مخلوق نه تهٔ اُوغواړے نو اول ستا خبره نهٔ اوری، او کهٔ بالفرض وائے وری نو ستا

دعاء نشی قبلولے (حاجت نشی پوره کولے) او قیامت کښې به ستاسو ددے شرك نه انکار کوی)

دے آیت نه معلومه شوه چه نبی ﷺ یا بل ولی الله ته آواز کول د استغاثے او مدد دپاره شرك دے۔ دارنګه نور آیتونه ډیر زیات دی، قرآن کریم لوئی دلیل دے، لیکن ددے جاهلانو په نزد د کتابچو حوالے او د شروح او حواشی حوالے د قرآن نه هم زیاتے معتبرے دی۔ والله المستعان۔

دارنګه اُوګوره حدیث د سیدنا عبد الله بن عباس رضی الله عنهما چه په هغے کښې دا دی :

(اِذَا سَأَلْتَ فَاسْئَلِ اللّٰهَ وَاِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللّٰهِ الحديث)

(ترمذی ۷۸/۲) وقال حدیث حسن صحیح انظر ریاض الصالحین ص (٦٥) رقم (٦٣) وصحیح الترمذی للالبانی ۳۰۸/۲) مشکوة (٤٥۳/۲) رقم الحدیث (۵۳۰۲)

(عبد الله بن عباس رضی فرمائی : زهٔ د رسول الله ﷺ سره یو ځل په سورلئ سور وم، نو رسول الله ﷺ راته څهٔ وصیتونه اُوکړل چه یو وصیت دا وو چه سوال کوے نو د الله پاك نه سوال کوهٔ ! او چه مدد غواړے نو صرف د الله نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مدد غواړه)

دا د رسول الله ﷺ تعلیم دے چه آواز د حاجت غوختلو دپاره صرف الله ته کوه او مدد هم د هغهٔ نه غواړه، او دا تعلیم به څکه ورکوی چه رسول الله ﷺ الله پاك په توحید او ایمان رالیږلے دے :

لِيُخْرِجَ الْعِبَادَ مِنْ عِبَادَةِ الْعِبَادِ اِلَى عِبَادَةِ رَبِّ الْعِبَادِ.

(كما فى حياة الصحابة)

(چه بندګان د مخلوق د عبادت نه راوباسی او د خالق عبادت والا جوړ شی)

نو دا معلومه شوه چه «یارسول الله» ، او «یامحمد» وئیل د مدد غوختلو دپاره شرك دے او كهٔ یو سړے وائی چه زهٔ «یامحمد» شوقاً ذوقاً وایم لکه بعض جاهلان مفتیان دا قسم فتوے ورکوی نو مونږ وایو چه ددے مثال خو به داسے شی لکه پښتانه وائی : «د خرهٔ مینه لغته وی»

نو ستاسو شوق دا دے چه د الله د عظیم حکم نه خلاف اُوکړئ چه الله فرمائی: «یامحمد» مهٔ وایئ لکه دا خبره مخکښ مفصله بیان شوه نو «یامحمد» د جاهلانو وینا

ده۔

۳- دریم دلیل :

دا دے چه هغهٔ کسان چه دا مسئله د «یامحمد، یارسول الله» ثابته وی یا غائب ته آواز کول ثابتوی نو دده مقصد څهٔ دے ؟ ددے مسئلے نتیجه څهٔ ده؟۔

هغهٔ دا ده چه د خلقو به د الله د ذات نه یقین کټ شی او په مخلوق به ئے یقین پیدا شی چه دوی مالکان د نفع او ضرر دی او دا ثابتول د شرك ثابتول دی نو عاقبت به دا شی چه ډیر خلق به ګمراه شی۔

پس د علماؤ د کتابونه اُوګوره چه په هغے کښ د «یارسول الله» او د «یامحمد» او غائب ته آواز کول رد وی۔

۱-اُوګوره البراهین القاطعة فی الرد علی الانوار الساطعة لخلیل احمد محدث سهارنپور تفصیلاً ص (۲۲۰/۲۲۸) سره د جوابونو د دلائلو د دوی نه۔

۲- دارنګه محدث رشید احمد ګنګوهی خپله فتاوی رشیدیه (۱/ ۶۲) کښ لیکلی دی :

سوال : یارسول اللہ" دور سے یا نزدیک قبر شریف سے پُکارنا جائز ہے یا نہیں؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب: جب انبیاء علیہم الصلاۃ والسلام کو علم غیب نہیں تو یارسول اللہ" کہنا بھی ناجائز ہوگا، اگر یہ عقیدہ کر کے کہیں کہ وہ دور سے سنتے ہیں بسبب علم غیب کے تو خود کفر ہے اور جب یہ عقیدہ نہیں تو کفر نہیں مگر کلمۂ کفر مشابہ بکفر ہے الخ۔

د عبارت مطلب دا دے چه یارسول الله ﷺ وئیل پدے عقیده چه هغهٔ عالم الغیب دے نو دا سرے کافر دے او کهٔ دا عقیده نهٔ ساتی نو کلمه مشابه بالکفر ئے اُووئیله۔

۳- دارنګه اُوګوره انجاح الحاجة علی هامش ابن ماجه للشیخ عبد الغنی المجدد الدهلوی ثم المدنی (۷/۱) حاشیه (۸) فی حدیث جبرئیل:

قَوْلُهٗ یَا مُحَمَّدُ : لَعَلَّ هٰذَا نَقْلٌ بِالْمَعْنٰی فَاِنَّ النِّدَاءَ بِیَامُحَمَّدُ لَایَجُوْزُ لَهٗ عَلَیْهِ السَّلَامُ قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰی : لَاتَجْعَلُوْا دُعَاءَ الرَّسُوْلِ بَیْنَکُمْ کَدُعَاءِ بَعْضِکُمْ بَعْضًا، وَقِیْلَ الْخِطَابُ اَیْ خِطَابُ اللّٰهِ مَخْصُوْصٌ بِبَنِیْ آدَمَ لَا بِالْمَلَائِکَةِ وَکَانَ نُزُوْلُ جِبْرِیْلَ لِتَعْلِیْمِ الْاُمَّةِ فَیُنَاسِبُ اَنْ یُنَادِیَ بِمَا یَجُوْزُ لَهَا الخ وَیُؤَیِّدُ الْاَوَّلَ الْحَدِیْثُ الْآتِیْ فَاِنَّ فِیْهِ النِّدَاءَ بِیَارَسُوْلَ اللّٰهِ.

(مطلب دا دے چه «یامحمد» وئیل نهٔ دی جائز او کوم حدیث د جبرئیل کښې چه راغلی دی چه جبرئیل «یامحمد» اُووئیلو نو صحیح دا ده چه هغه روایت

بالمعنیٰ دے یعنی جبرئیل اصل کښې یارسول الله وئیلی دے او راویانو بدل کړے په «یارسول الله» سره دلیل پرے دویم حدیث دے په ابن ماجه کښې۔

٤- دارنګه فتوی دا مام نوویؒ شارح مسلم ده۔

(قَوْلُهٗ یَامُحَمَّدُ : قَالَ الْعُلَمَاءُ لَعَلَّ هٰذَا کَانَ قَبْلَ النَّهْیِ عَنْ مُخَاطَبَةِ النَّبِیِّ عَلَیْهِ السَّلَامُ بِاسْمِهٖ قَبْلَ نُزُوْلِ قَوْلِ اللّٰهِ تَعَالٰی : لَا تَجْعَلُوْا دُعَاءَ الرَّسُوْلِ بَیْنَکُمْ الآیة، عَلٰی اَحَدِ التَّفْسِیْرَیْنِ اَیْ لَاتَقُوْلُوْا یَامُحَمَّدُ بَلْ یَارَسُوْلَ اللّٰهِ وَیَا نَبِیَّ اللّٰهِ وَیَحْتَمِلُ اَنْ یَّکُوْنَ بَعْدَ نُزُوْلِ الآیَةِ وَلَمْ تَبْلُغِ الآیَة هٰذَا الْقَائِلَ) (شرح مسلم ۱/۳۰)۔

(ټولو علماؤ وئیلی دی چه دا «یامحمد» مخکښې د منع نه وئیل شوے دے، او یا دا چه دا دے بعض کسانو ته دا آیت نهٔ وو رسیدلے۔ مطلب دا چه «یامحمد» منع دے په نزد د ټولو مسلمانانو۔

٥- دارنګه اُوګوره احسن الفتاوی د شیخ رشید احمدؒ (۱/۳٦٤):

(مروجہ صلاۃ وسلام مثل یارسول اللہ یا حبیب اللہ بدعات کے مجموعہ ہے

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصيلاً)۔

مطلب دا شو چه الصلاة والسلام عليك يارسول الله او ا حبيب الله وئيل په اُوچت آواز سره مخكښې د اذان نه يا وستو دا مجموعه د بدعاتو منكراتو ده۔

دے باره كښې ملاعلي القاري په مرقات (٢/١٦١) كښې يكي: (فَمَا يَفْعَلُهُ الْمُؤَذِّنُوْنَ الآنَ عَقِبَ الْاَذَانِ مِنَ الْإِعْلَان الصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ مِرَارًا اَصْلُهُ سُنَّةٌ وَالْكَيْفِيَّةُ بِدْعَةٌ لِاَنَّ رَفْعَ صَّوْتِ فِي الْمَسْجِدِ وَلَوْ بِالذِّكْرِ فِيْهِ كَرَاهِيَّةٌ وَقَالَ فِي ٠ ١٧١/١): بِاَنَّ رَفْعَ الصَّوْتِ فِي الْمَسْجِدِ وَلَوْ بِالذِّكْرِ رَامٌ)۔

o- ملاعلي قاريؒ فرمائي:

«يارسول الله» او «ياحبيب الله» د اذان نه روستو په چت آواز سره وئيل بدعت دے بلكه سنت دا ده چه اللهم سل على محمد الخ به هر شخص ځان سره پټ وائي كه چه جهر سره ذكر په مساجدو كښې حرام دے۔

o- فتح المجيد (١/١٦٥) كښې دي:

(قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: اِنَّهٗ لَا يُسْتَغَاثُ بِيْ وَاِنَّمَا يُسْتَغَاثُ بِاللّٰهِ) الطبراني عن عبادة بن الصامت).

البريلوية د شيخ احسان الهي ظهير ص (٩/٨) هم اُوكوره۔

(استغاثه په نبي سره حرام ده، استغاثه به صرف په الله سره كولے شي)

شيخ الاسلام ابن تيميهؒ عالم علماء الاعلام په خپله فتاوى (١/٣٥٩) و (٢٧/٨١) كښې په مختلف مواضعو كښې ليكي:

(وَمِنْ اَعْظَمِ الشِّرْكِ اَنْ يَّسْتَغِيْثَ الرَّجُلُ بِمَيِّتٍ اَوْ غَائِبٍ كَمَا ذَكَرَهُ السَّائِلُ وَيَسْتَغِيْثُ بِهٖ عِنْدَ الْمَصَائِبِ يَقُوْلُ يَا سَيِّدِيْ فُلَانٌ كَاَنْ يَّطْلُبَ مِنْهُ اِزَالَةَ ضُرِّهٖ اَوْ جَلْبَ نَفْعِهٖ، وَهٰذَا حَالُ النَّصَارٰى فِي الْمَسِيْحِ وَاَحْبَارِهِمْ وَرُهْبَانِهِمْ وَمَعْلُوْمٌ اَنَّ خَيْرَ الْخَلْقِ وَاَكْرَمَهُمْ عَلَى اللّٰهِ نَبِيُّنَا مُحَمَّدٌ ﷺ وَاَعْلَمَ النَّاسِ بِقَدْرِهٖ وَحَقِّهٖ اَصْحَابُهٗ وَلَمْ يَكُوْنُوْا يَفْعَلُوْنَ شَيْئًا مِنْ ذٰلِكَ لَا فِيْ مَغِيْبِهٖ وَلَا بَعْدَ مَمَاتِهٖ الخ).

(فرمائي: لوئي شرك دا دے چه سړے مړي ته يا غائب ته آواز اُوكړي د مصيبت په وخت چه اے سيدي فلان مثلًا يارسول الله يا محمد، يا بابا، يا شيخ عبد القادر جيلاني يا سيد علي هجويري دا قسم الفاظ استعمالول د مشركانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ل دے او دا د عیسایانو (نصاراؤ) طریقه ده او دا معلومه چه صحابه کرامؓ ډیر ښهٔ پیژندونکی وو د رسول الله ﷺ ر او حقونو لره او هغوی رسول الله ﷺ ته پس د مرگ دا قسم آوازونه نهٔ دی کړی)۔

دا د شیخ الاسلام ابن تیمیهؒ د عبارت حاصل دے، اگر که ـا هلان شیخ الاسلام نهٔ منی او غلط نسبتونه ورته ی خلاف کوی د دے قول د الله تعالیٰ نه :

﴿ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ﴾

و دوی ورته ځکه بد گوری چه د دوی زړونه ئے سیزلی او د دوی په گمراهئ ئے پوره رد کړے او گمراهی ئے ورله ضحه کړے ده۔

٤ – څلورم دلیل :

دا دے چه «یارسوْل الله» «یامحمد» وئیل به یا دین کښې او ددے وئیل به ثواب لری او یا به ثواب نهٔ لری، مکروه بدعت به وی، کهٔ چرته دین وی او ثواب لری نو تاسو دلیل ش کړئ د قرآن او سنت نه ځکه هر عبادت لپاره اصل وی دین کښې نو راوړئ یو دلیل که تاسو رشتینی یئ او یا به عت او مکروه وی او د بدعت نه ځان ساتل فرض دی۔

شیخ سرفراز خان صاحب په «اخفاء الذکر» کښې لیکی

(ہاں اگر کوئی شخص یارسول اللہ کے الفاظ سے آنحضرت ﷺ کو حاضر ناظر سمجھ کر یہ پڑھے یا آپ سے مدد مانگے تو البتہ ناجائز ہے)

مفتی الدیار السعودیة علامه عبد العزیز بن عبد الله بن باز په څهٔ اشعارو رد کوی چه هغهٔ د کویت نه په یوه مجله کښې شائع شوی وو۔

يَارَسُوْلَ اللّٰهِ اَدْرِكْ عَالِمًا يَشْعَلُ الْحَرْبَ وَيُعْلِي مِنْ لَظَاهَا

يَارَسُوْلَ اللّٰهِ اَدْرِكْ اُمَّةً فِيْ ظَلَامِ الشَّكِّ قَدْ طَالَ سُرَاهَا

يَارَسُوْلَ اللّٰهِ اَدْرِكْ اُمَّةً الخ ۔

نو شیخ ابن باز پرے داسے رد کوی :

اَللّٰهُ اَكْبَرُ ! هٰكَذَا وَجَّهَتْ هٰذِهِ الْكَاتِبَةُ نِدَائَهَا وَاسْتِغَاثَتَهَا اِلَى الرَّسُوْلِ ﷺ طَالِبَةً مِنْهُ اِدْرَاكَ الْاُمَّةِ بِتَعْجِيْلِ النَّصْرِ نَاسِيَةً اَوْ جَاهِلَةً اَنَّ النَّصْرَ بِيَدِ اللّٰهِ وَحْدَهُ لَيْسَ ذٰلِكَ بِيَدِ النَّبِيِّ ﷺ وَلَا غَيْرِهِ مِنَ الْمَخْلُوْقَاتِ كَمَا قَالَ اللّٰهُ سُبْحَانَهُ فِيْ كِتَابِهِ الْمُبِيْنِ : وَمَا النَّصْرُ اِلَّا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ الْعَزِيْزِ الْحَكِيْمِ الآية)

(الله اکبر ! (تعجب دے) دے کاتبے خپل آواز او فریاد پیغمبر ته متوجه کړیدے او د هغه نه غواړی چه امت ته په جلتئ سره مدد ورکړی، نو دا یا ددے خړے نه جاهله ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

ا ترے هیره شوے ده چه مدد خو صرف او صرف د الله په
لاس کښې دے، دا د نبی علیه السلام او د نورو مخلوقاتو په
لاس کښې نۀ شته لکه څنګه چه الله په خپل کتاب مبین
کښې فرمائی : (او نۀ دے مدد مګر صرف او صرف د الله
غالب حکمتونو والا نه دے) آه۔

بیا هغه ډیر آیاتونه او احادیث ذکر کړی دی چه د هغے
نه تقریباً یوه رساله جوړیږی چه هغه په کتاب (اِقَامَةُ
الْبَرَاهِيْنِ عَلٰى حُكْمِ مَنِ اسْتَغَاثَ بِغَيْرِ اللّٰهِ اَوْ صَدَّقَ الْكَهَنَةَ
وَالْعَرَّافِيْنَ وَالْمُشَعْوِذِيْن) کښې ذکر دی۔

ددے رسالے حاصل دا دے چه یارسول الله ته غائبانه چغه
وهل لوئی شرك دے او دا فتوی د سعودی علماؤ ده۔

په اقامة البراهين (۳۷) کښې یوه بله فتویٰ :

(قَدْ جَاءَ كِتَابٌ مِنْ بَعْضِ الْاِخْوَةِ اِلٰى مُفْتِی الدِّيَارِ السَّعُوْدِيَّةِ
وَفِيْهِ : هَلْ يَجُوْزُ اَنْ يَّقُوْلَ الرَّجُلُ يَا اَقْطَابُ يَا اَغْوَاثُ يَا اَسْيَادُ
يَا سَبْعَةَ خُذُوْهُ، يَارَسُوْلَ اللّٰهِ اَغِثْنَا وَاَمْثَالُ هٰذِهِ الْاَذْكَارِ الْخَبِيْثَةِ
وَهَلْ يَجُوْزُ الصَّلَاةُ خَلْفَ هٰؤُلَاءِ ؟

الجواب : اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَحْدَهٗ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى مَنْ
لَا نَبِيَّ بَعْدَهٗ وَعَلٰى آلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ وَمَنِ اهْتَدٰى بِهِمْ اِلٰى يَوْمِ الدِّيْنِ

اَمَّا بَعْدُ : فَاِنَّ اللّٰهَ سُبْحَانَهٗ وَتَعَالٰى خَلَقَ الْخَلْقَ لِيَعْبُدُوْهُ دُوْنَ
كُلِّ مَا سِوَاهُ وَلِيَخُصُّوْهُ بِالدُّعَاءِ وَالْاِسْتِغَاثَةِ وَالذَّبْحِ وَالنَّذْرِ
وَسَائِرِ الْعِبَادَاتِ وَقَدْ بَعَثَ الرُّسُلَ بِذٰلِكَ وَاَمَرَهُمْ بِهٖ وَبِذٰلِكَ
اَنْزَلَ اللّٰهُ الْكُتُبَ السَّمَاوِيَّةَ الَّتِیْ اَعْظَمُهَا الْقُرْآنُ الْكَرِيْمُ بِبَيَانِ
ذٰلِكَ وَالدَّعْوَةِ اِلَيْهِ وَتَحْذِيْرِ النَّاسِ مِنَ الشِّرْكِ بِاللّٰهِ وَعِبَادَةِ مَا
سِوَاهُ وَهٰذَا هُوَ اَصْلُ الْاُصُوْلِ وَاَسَاسُ الْمِلَّةِ وَالدِّيْنِ وَهُوَ مَعْنٰى
شَهَادَةِ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ لِاَنَّ مَعْنَاهَا لَامَعْبُوْدَ بِحَقٍّ اِلَّا اللّٰهُ فَهِیَ
تَنْفِی الْاُلُوْهِيَّةَ وَهِیَ الْعِبَادَةُ عَنْ غَيْرِ اللّٰهِ وَتُثْبِتُ الْعِبَادَةَ لِلّٰهِ
وَحْدَهٗ دُوْنَ مَا سِوَاهُ مِنْ سَائِرِ الْمَخْلُوْقِ وَالْاَدِلَّةُ عَلٰى ذٰلِكَ
كَثِيْرَةٌ مِنَ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ ثُمَّ ذَكَرَهَا مُفَصَّلًا (من ۲۳)

(یو خط د بعض مسلمانانو نه د سعودی مفتی ته
راغلو په هغے کښې ئے دا سوال کړے و چه آیا دا جائز دی چه
یو سړے داسے اُووائی : اے اقطابو، اے اغواثو، اے سردارانو
اے اُووه اولیاؤ زما مدد اُوکړئ او اے رسول الله زما
فریادرسی اُوکړه۔ او دغه شانو څوك چه دا وائی نو آیا د
هغوی پسے روستو مونځ کیږی او که نۀ ؟ نو هغوی داسے
جواب ورکړو چه الله تعالیٰ ټول مخلوقات ددے دپاره پیدا
کړیدے چه د خالص د الله تعالیٰ عبادت اُوکړی او صرف او

(c) ketabton.com: The Digital Library

صرف د هغه نه دعاء اُغواړی او هغه ته فریاد اُوکړی او ذبح و نذر او منښته صرف د هغه په نوم اُوکړی غرض هر قسم عبادت الله تعالیٰ دپاره خالص کړی او پدے کښی مخلوق د الله تعالیٰ سره شریك نکړی او الله تعالیٰ په همدے خبره رسولانو دنیا ته رالیږلی دی او هغوی ته ئے پدے باندے حکم فرمائیلے دے۔ او ددے مسئلے د بیان او د دعوت دپاره الله تعالیٰ آسمانی کتابونه نازل کړیدی چه په هغوی کښی لوئی کتاب قرآن کریم دے هغه د شرك کولو نه د الله تعالیٰ سره او عبادت د غیر الله نه خلق یرولی دی۔ او دا د ټولو مسائلو بنیادی مسئله ده او د دین اسلام بنیاد په همدے باندے دے او همدا مقصد د کلمے د توحید دے ځکه چه په کلمه کښی دوه جزئین دی یو جزء د غیر الله نه د عبادت نفی کوی او بل جزء کښی د الله تعالیٰ دپاره عبادت ثابتوی او پدے باندے د قرآن او حدیث نه بیشماره دلائل دی چه هغه ئے ذکر کړیدی۔ آه)

ددے **فتوے** حاصل دا دے چه عبادت د الله پاك پورے خاص دے هرقسم مخلوق چه وی هغوی ته غائبانه چغه وهل شرك دے، شرك څه ښکریے نۀ لری همدغه شے دے۔

عبد الرحمن بن حسن بن الشیخ محمد بن عبد الوهابؒ په خپل کتاب «بیان المحجة فی الرد علی اللجة» کښی فرمائی :

قَالَ شَيْخُ الْاِسْلَامِ ابْنُ تَيْمِيَّةَ فِي الرَّدِّ عَلَى الْبِكْرِيِّ نَحْنُ نُطَالِبُ هٰؤُلَاءِ الْمُشْرِكِيْنَ اَنْ يَأْتُوْا بِالْاَدِلَّةِ عَلٰى اَنْ شَرَعَ لِخَلْقِهٖ اَنْ يَسْأَلُوْا مَيِّتاً اَوْ غَائِباً وَاَنْ يَّسْتَغِيْثُوْا بِهٖ سَوَاءً كَانَ ذٰلِكَ عِنْدَ قَبْرِهٖ اَوْ لَمْ يَكُنْ عِنْدَ قَبْرِهٖ بَلْ نَقُوْلُ سُؤَالُ الْمَيِّتِ وَالْغَائِبِ نَبِيًّا كَانَ اَوْ غَيْرَ نَبِيٍّ مِنَ الْمُحَرَّمَاتِ الْمُنْكَرَةِ بِاتِّفَاقِ اَئِمَّةِ الْمُسْلِمِيْنَ لَمْ يَأْمُرِ اللّٰهُ بِهٖ وَلَا رَسُوْلُهٗ وَلَا فَعَلَهٗ اَحَدٌ مِنَ الصَّحَابَةِ وَالتَّابِعِيْنَ لَهُمْ بِاِحْسَانٍ وَلَا اسْتَحَبَّهٗ اَحَدٌ مِنْ اَئِمَّةِ الْمُسْلِمِيْنَ فَاِنَّ اَحَداً مِنْهُمْ مَا كَانَ يَقُوْلُ اِذَا اَنْزَلَهٗ بِهِمْ شِدَّةٌ اَوْ عَرَفَتْ لَهُمْ حَاجَةٌ لِمَيِّتٍ يَا سَيِّدِيْ فُلَانٌ اَنَا فِيْ حَسْبِكَ اَوِ اقْضِ حَاجَتِيْ كَمَا يَقُوْلُ بَعْضُ هٰؤُلَاءِ الْمُشْرِكِيْنَ لِمَنْ يَدْعُوْنَهُمْ مِنَ الْمَوْتٰى وَالْغَائِبِيْنَ وَلَا اَحَدٌ مِنَ الصَّحَابَةِ اسْتَغَاثَ بِالنَّبِيِّ ﷺ بَعْدَ مَوْتِهٖ وَلَا بِغَيْرِهٖ مِنَ الْاَنْبِيَاءِ الخ.

ددے عبارت حاصل دا دے چه ټول امت مسلمه پدے اتفاق دے چه غائب ته یا مړی ته آواز کول نبی وی او که غیر نبی وی حرام او ناروا دی او یو مسلمان دا قسم عمل نۀ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دے کړے په صحابه کرامو او تابعين عظامو کښې نو اُوس څوك چه د هغوی نه روستو يو عمل ايجاد کوی نو دا د رسول الله ﷺ نه ځان ښهٔ ګڼری او د صحابه کرامو او تابعينو نه ځان اُوچت ګڼری۔ والله المستعان۔

دا يو څو دلائل ما په جلتیٔ سره د علماؤ د کتابونو نه رانقل کړی وو، دے باره کښې ډير دلائل دی چه هغهٔ لوئی لوئی علماؤ ته معلوم دی او د هغوی کتابونه ترے ډك دی، خصوصاً د احاديثو کتابونه نو هغے ته رجوع پکار ده۔ دا رساله خو صرف د طالبِ انصاف دپاره اُوليکلے شوه او د هغهٔ جاهلانو د مقابلے دپاره چه هغوی عوام الناس ګمراه کوی نو دا رساله هر مُلا او امی ته په آسانیٔ سره فائده ورکوی۔

اَسْئَلُ اللّٰه سُبْحَانَهٗ اَنْ يَّتَقَبَّلَهَا مِنِّیْ وَيَنْفَعَ بِهَا الْمُسْلِمِيْنَ آمِيْن۔

د مبتدعينو د شبهاتو جوابات

اوله شبهه : چه حديث ضرير البصر کښې د« يامحمد» لفظ راغلے دے نو هغهٔ دوی دليل ګرځولے دے او هغهٔ حديث په ترمذی، ابن ماجه او المستدرك وغيره کښې راغلے دے۔

جواب : ددے شبهے جواب دا دے چه دے حديث کښې د علماؤ دوه قوله دی۔ اول د علامه سهوانیؒ دے چه هغهٔ په صيانة الانسان ص (١٢٥) کښې فرمائی : دا حديث ضعيف دے ځکه ددے په سند کښې (ماهان بن عيسٰی) سیء الحفظ دے (وَثَّقَهٗ جَمَاعَةٌ وَضَعَّفَهٗ آخَرُوْنَ بِسُوْءِ حِفْظِهٖ وَكَثْرَةِ اَوْهَامِهٖ)

دارنګه ابو جعفر المدنی الانصاری المؤذن پکښې مجهول راوی دے، (وَقَالَ عَلِیٌّ : اِنَّهٗ لَايُعْرَفُ رِوَايَةُ شُعْبَةَ عَنْ اَبِیْ جَعْفَرِ الْمَدَنِیِّ هٰذَا وَلَا رِوَايَةَ لِاَبِیْ جَعْفَرٍ هٰذَا عَنْ عُمَارَةَ بْنِ خُزَيْمَةَ) ۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- دویم قول : شیخ الاسلام ابن تیمیةؒ په فتاویٰ (۱/۱٦۷) او شیخ محدث البانیؒ په صحیح ابن ماجه، صحیح الجامع الصغیر، مشکوة المصابیح کښې فرمائی :

دا حدیث صحیح دے لیکن ددے نه په مخلوق باندے استغاثه کولو استدلال خطاء دے ځکه پدے کښې خو د ژوندی سړی په دعاء وسیله شوے ده لکه په هغے کښې داسے الفاظ دی :

(اُدْعُ اللّٰهَ اَنْ يُّعَافِيَنِيْ).

(اے د الله نبی ! د الله نه اُوغواړه چه ما روغ کړی)

(کذا فی اوضح الاشارة فی الرد علی من اجاز الممنوع من الزیارة ص (۲۸۱) -

او کلمه د «یامحمد» نه خو قرآن کریم منع کړیده نو د هغے جائز کول پدے حدیث چه ډیر احتمالات لری د قرآن خلاف دے۔

بله وجه دا ده چه دا آواز مخامخ کړے شوے دے نو پدے باندے استدلال کول چه نداء غائب ته جائز ده – دا غلطه خبره ده، کما فعل البلخی۔

علامه عبد السلام خضر الشقیریؒ په السنن

والمبتدعات (۲٦۰) کښې لیکی :

وَحَدِيْثُ الْاَعْمٰى اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ وَاَتَوَسَّلُ اِلَيْكَ بِنَبِيِّكَ اَلْحَدِيْثُ صَحِيْحٌ غَرِيْبٌ وَهُوَ تَوَسُّلٌ بِدُعَاءِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَدِ اسْتَجَابَ اللّٰهُ دُعَاءَهٗ فَرَدَّ بَصَرَ الضَّرِيْرِ فَهُوَ مُعْجِزَةٌ لِلنَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَظِيْمَةٌ)۔

یعنی دے حدیث کښې د رسول الله ﷺ معجزه ذکر ده او آوازونه غیر الله ته پکښې نشته)۔

او دارنګه په البراهین القاطعة کښې خلیل احمدؒ لیکلی دی:

اقول: اس قصه میں تو خود فخر عالم زنده اس عالم میں تھے اور آپ ﷺ کے ہی حکم سے یه عمل ہوا تھا آپ ﷺ کی خدمت میں ہی حاضر تھے الخ ص (۲۲۲)

د عبارت حاصل دا دے چه پدے کښې غائب ته آواز نهٔ شته بلکه رسول الله ﷺ مخامخ وو۔ او د هغه په حکم سره دا عمل شوے وو۔ اُوګوره التوسل للمحدث الالبانی۔

او هرچه «یامحمد» دے نو د هغے د وئیلو نه خو مخامخ او غائبانه قرآن کریم کښې منع شوے ده۔ نو دے حدیث کښې هیڅ دلیل نشته په جواز باندے۔

او دا حدیث شیخ محمد طاهرؒ په «البصائر» کښې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوره تفصیل سره ضعیف کړیدے هلته ئے اُوګوره

(١٣٥- ١٤٠)

OOOOOOO

دویمه شبهه :

د دوی دا ده چه یو سړے به عثمان رضی الله عنه خواته د یو حاجت دپاره راتلو خو هغهٔ به نهٔ پوره کیدو نو عثمان بن حنیف رضی الله عنه ورته دغه دعاء د ضریر البصر اُوخودله نو حاجت ئے پوره شو نو دے نه صراحةً معلومه شوه چه غائب ته آواز جائز دے او دا حدیث طبرانی فی الصغیر، جامع الصغیر، الترغیب والترهیب، مجمع الزوائد ، انجاح الحاجة شرح ابن ماجه (١٠٠) کښ هم راوړے دے۔

جواب : ددے شبهے جواب دا دے چه دا روایت سنداً ضعیف دے، پدے روایت کښ یو راوی دے «روح بن صداح» او هغهٔ ضعیف دے۔

(قَالَ ابْنُ عَدِيّ ضَعِيفٌ عِنْدَ الْجُمْهُوْرِ، وَقَالَ ابْنُ يُوْنُس يَرْوِىْ اَحَادِيْثَ مُنْكَرَةً . كَمَا فى التوصل ص (٢٣٧)

٢- دارنګه دا روایت د الفاظ او متن په اعتبار هم خطاء دے ځکه عثمان رضی الله عنه ولے ددے سړی حاجت نهٔ پوره کولو آیا

هغهٔ ظالم وو (کلا وحاشا) او دارنګه عثمان بن حنیف آیا په توسل بالذوات قائل وو ؟ هیڅ کله داسے نهٔ ده۔

(انظر التوصل الی حقیقة التوسل ص (٢٣٤ و ٢٣٥)

دارنګه شیخ الاسلام ابن تیمیهؒ په خپله فتاوی کښ فرمائی: دا حدیث ضعیف دے (٢٦٦/٢٧٥/١)

په اوضح الاشارة کښ لیکی :

(اِنَّ هٰذَا الْحَدِيْثَ مَعْلُوْلٌ بِعِدَّةِ عِلَلٍ كَمَا ضَعَّفَهَا صَاحِبُ صِيَانَةِ الْاِنْسَانِ وَشَيْخُ الْاِسْلَامِ ابْنُ تَيْمِيَّةَ وَذَكَرَ الْعِلَلَ مُفَصَّلَةً (٢٨٦/٢٨٥)

تولو علماؤ دا حدیث ضعیف ګرځولے دے۔

دریمه شبهه :

دا ده چه عبد الله بن عمر رضی الله عنه «یارسول الله» «وامحمداه» وئیلے دے کله چه د هغهٔ خپه بوډئ (میږی) شوے وه لکه الادب المفرد د بخاریؒ (٢٥٠) کښ راځی او ابن سنیؒ او نوویؒ په کتاب الاذکار (٢٧١) کښ راوړے دے۔

ددے شبهے جوابونه دا دی : چه دا حدیث په الادب المفرد کښ پدے الفاظو نقل دے :

(حَدَّثَنَا اَبُوْنُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ اَبِى اِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ

(c) ketabton.com: The Digital Library

رحمن بن سعد قال : خدرت رجل ابن عمر فقال له رجل
کر احب الناس اليك فقال : محمد)۔

د ابن عمر ﷺ خپه بوډئ (میږی) شوه نو چا ورته وئيل : چه خپل محبوب راياد كړه يعنى د خپل محبوب وم واخله نو دا تجربه ده چه د محبوب د نوم د يادولو په ـه خپه صحیح کیږی نو هغهٔ د محمد ﷺ نوم خستو نو دے روايت كښ آواز په «يامحمد» سره نشته نهٔ مدد غوختل د غير الله نه شته او نهٔ پكښ نداء غائب ه شته او دا قسم روايت پدے الفاظو امام نوویؒ په كتاب ذكار (٢٧١) كښ راوړيدے :

(عن مجاهد قال : خدرت رجل رجل عند ابن عباس فقال ن عباس : اُذكر احب الناس اليك فقال محمد ﷺ فذهب حدره)

(د ابن عباس ﷺ په مجلس كښ د يو سړی خپه بوډئ وه نو ابن عباس ﷺ ورته اُوفرمايل، تاته چه څوك حبوب وی هغهٔ راياد كړه، هغهٔ محمد ﷺ راياد كړو نو صحیح شو)

نو پدے روايت كښ هم «يامحمد» نشته او نهٔ نداء غائب

ته شته او نهٔ ابن عباس ﷺ دا وئيلی دی :

(اِستغث بِاَحبّ النّاس)

(مدد اوغواړهٔ يا آواز اوكړه خپل محبوب ته) څكه صحابه كرام د شرك دشمنان وو او د شرك دُعاة (داعيان) نهٔ وو لكه دا اُوسنی اهل بدعت چه گمراهی ته دعوت وركوی۔

ليكن د دوی شبهه په بل روايت د هيثم بن حنش عن ابن عمر كښ ده چه په هغے كښ دا لفظ دے (يامحمد) او هغهٔ په الادب المفرد كښ نشته صرف كتاب الاذكار د نوویؒ كښ دے چه منقول دے د ابن السنی ص (٦٠) نه۔

د هغے جوابونه ډير دی يو دا چه دا نداء شوقيه ده او نداء شوقيه په نزد د بعض علماؤ جائز ده۔

كما فی البراهين القاطعة (٢٢٠)

دويم جواب دا دے چه دوه روايته د ابن عمر د كلمے د (يا) نه خالی دی او يو روايت كښ (يا) حرف راغلے دے او هغهٔ روايت ضعيف دے سند ئے دا دے :

(حدثنا محمد بن خالد بن محمد بن البردعي حدثنا حاجب بن سليمان ثنا محمد بن مصعب ثنا اسرائيل عن ابي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـحاق عَنِ الْهَيْثَمِ بْنِ حَنْشٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ
حديث) پدے سند کښ هيثم بن حنش مجهول راوی
غلے دے۔

دويم محمد بن مصعب دے (قَالَ الْحَافِظُ فِی التَّقْرِيْبِ
ـدُوْقٌ كَثِيْرُ الْغَلَطِ وَفِیْ تَهْذِيْبِ التَّهْذِيْبِ عَنِ ابْنِ مَعِيْنٍ لَيْسَ
ـیْءٍ وَقَالَ الْبُخَارِیُّ كَانَ ابْنُ مَعِيْنٍ سَيِّءُ الرَّأْيِ فِيْهِ وَقَالَ
ـنَّسَائِیُّ ضَعِيْفٌ وَقَالَ ابْنُ حِبَّانَ سَاءَ حِفْظُهٗ فَقَالَ يُقَلِّبُ
سَانِيْدَ وَيَرْفَعُ الْمَرَاسِيْلَ لَايَجُوْزُ الْاِحْتِجَاجُ بِهٖ).

او دارنګه په دے روايت کښ حاجب بن سليمان دے۔
(قَالَ الْحَافِظُ فِیْ تَهْذِيْبِ التَّهْذِيْبِ قَالَ مَسْلَمَةُ بْنُ قَاسِمٍ
ـادِيْثُهٗ مُنْكَرَةٌ وَفِیْ تَقْرِيْبِ التَّهْذِيْبِ صَدُوْقٌ يَهِمُ مِنَ الْعَاشِرَةِ)

دويم سند ابن سنیؒ ددے روايت داسے راوړے دے :
(اَخْبَرَنِیْ اَحْمَدُ بْنُ حَسَّانِ الصُّوْفِیُّ حَدَّثَنَا عَلِیُّ بْنُ جَعْدٍ ثَنَا
ـهَيْرٌ عَنْ اَبِیْ اِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ سَعْدٍ الخ وَفِیْ هٰذَا
ـسَّنَدِ اَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ الصُّوْفِیُّ وَهُوَ وَاِنْ كَانَ ثِقَةً لٰكِنْ
ـوَ صَاحِبُ الْحَدِيْثِ الْمُنْكَرِ الَّذِیْ يَرْوِيْهِ اَنَّ النَّبِیَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ
ـلذِیْ حَمْلاً لِاَبِیْ جَهْلٍ كَذَا فِیْ لِسَانِ الْمِيْزَانِ (١٥٢/١)
ـهی، البصائر من (٨٤/الی ١٨٩) ۔

نو ثابته شوه چه د دوی استدلال په ضعيف يا موضوع يا په تاويلی ماويلی بانديے وی، نص د قرآن او سنت نه نشی پيش کولے۔ والحمد لله۔

څلورمه شبهه :

نداء د خالد بن الوليد :

لکه البدايه والنهايه کښ راځی (٣٢٤/٦)
(وَنَادٰی خَالِدٌ شِعَارَ الْمُسْلِمِيْنَ وَكَانَ شِعَارُهُمْ يَوْمَئِذٍ يَا مُحَمَّدَاهُ) ۔

دا د مسلمانانو شعار وو يعنی د شپے نوم ئے دا ايخودے وو۔

اول جواب : دا دے چه دا قصه سند نۀ لری، په بے سنده قصو عقيده ثابتول د مسلمان، خصوصاً د عالم کار نۀ دے۔

دويم دا چه پدے روايت کښ نداء نشته بلکه دا نوم دے د شپے پدے کښ استغاثه مطلوب نۀ ده ځکه که استغاثه او فرياد مقصود وے نو داسے به ئے وئيلی وے يا محمد انصرنا) ليکن صحابه کرام والحمد لله پاك وو د شرك د شائبے نه او د هر قسم کلماتِ مو همه بالشرك نه نو ددے نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستدلال کول د جهلاؤ او د اهل الزیغ طریقه ده همیشه
پاره مشرکین او مبتدعین او دهریه د داسے قسم
جملاتو یے سنده قصونه استدلال کوی او د هغه کتابونو
رسالونه استفاده کوی چه یا مشرك لیکلی وی یا یے
سنده کتاب وی، همیشه له دوی نه دلیل د قرآن او د سنت
صحیحه غواړه نو دوی به حیران وی او هیڅ جواب به نهٔ
ی درکولے (الحمد لله) چه د داسے قسم مشرکانو په مقابله
کښ الله پاك حق والا پیدا کړل (لِكُلِّ فِرْعَوْنَ مُوْسٰی) ما چه
رساله لیکله نو ما ته ددے مشرکینو ډیرے درسی رسالے
لاؤ شوے چه هغے کښ ئے خالص د شرك ثابتولو کوشش
ړے وو نو د نهایت غصے په وجه ما دا یو څو کلمات
اجمع کړل چه د مشرکینو زړه پرے اُوسوزی۔

اِنْ اَجْرِیَ اِلَّا عَلَی اللّٰهِ اِنْ شَآءَ اللّٰهُ۔

پنځمه شبهه :

دا ده چه حدیث د بلال بن الحارث کښ راځی :

(عَنْ مَالِكِ الدَّارِ قَالَ اَصَابَ النَّاسَ قَحْطٌ فِیْ زَمَنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَجَاءَ بِلَالُ بْنُ الْحَارِثِ اِلٰی قَبْرِ النَّبِیِّ عَلَیْهِ السَّلَامُ فَقَالَ یَارَسُوْلَ اللّٰهِ اِسْتَسْقِ لِاُمَّتِكَ فَاِنَّهُمْ قَدْ هَلَكُوْا الحدیث)

رَوَاهُ الْبَیْهَقِیُّ فِیْ دَلَائِلِ النُّبُوَّةِ وَالْبُخَارِیُّ فِی التَّارِیْخِ الْکَبِیْرِ (٣٠٤) وفتح الباری (٤١٣) وابن الاثیر فی الکامل (٥٥٦/٢) والاصابة فی (١٦٤/٦) الخ)

(بلال بن الحارث رضی الله عنه راغے قبر د رسول الله ﷺ ته ئے آواز اوکړو یارسول الله ! باران اُوغواړه خپل امت لره نو دے روایت نه معلومیږی چه یارسول الله وئیل جائز دی)۔

ددے جوابونه واوره :

اول دا چه آیا استسقاء به رسول الله ﷺ د مړو نه کوله او کهٔ نهٔ مونږ به ئے کاوه، هیچرے د مړو نه استسقاء شریعت جائز نهٔ ګنړی۔

★ دویم دا چه ددے حدیث کښ واقعه د خوب راځی او خوب لره په شریعت کښ څهٔ حیثیت نشته۔

★ دریم دا چه دهٔ چه رسول الله ﷺ ته آواز اُوکړو آیا هغهٔ ورلره استسقاء اُوکړه؟ نهٔ ئے ده کړے۔

دارنګه ددے حدیث کښ نور ډیر علل دی چه هغهٔ کتاب التوصل الی معرفة التوسل المشروع والممنوع (٢٤٨)ذکر کړی دی۔ هرچه سند ددے روایت دے نو فتح الباری کښ داسے الفاظ راځی (جاء رجل) یو سړے راغے چه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغهٔ پته نهٔ لری چه څوك دے روایت د مجهول لره اعتبار
هٔ شته دارنګه د هغهٔ عمل حجت بالکل نهٔ شی کیدے۔

دویم دا چه کهٔ دا سړے بلال بن الحارث شی نو د هغه په
سند کښ سیف بن عمر الضبی الاسدی دے :

(وَيُقَالُ التَّمِيْمِيُّ وَيُقَالُ السَّعْدِيُّ الْكُوْفِيُّ وَقَدْ ذُكِرَ هٰذَا
الرَّجُلُ فِيْ مُصَنَّفِ الْفُتُوْحِ وَالرِّدَّةِ مِنَ الْمَجْهُوْلِيْنَ وَقَالَ عَبَّاسُ
نُ يَحْيٰى ضَعِيْفٌ، وَقَالَ اَبُوْدَاوُدَ : لَيْسَ بِشَيْءٍ وَقَالَ اَبُوْحَاتِمٍ
مَتْرُوْكٌ، وَقَالَ ابْنُ حِبَّانَ مُتَّهَمٌ بِالزَّنْدَقَةِ.)

او سیف بن عمر الضبی ډیر ضعیف بلکه زندیق راوی
دے او مجهول هم دے په نزد بعضِ علماؤ نو دا قسم روایت
لره هیڅ اعتبار نهٔ شته چه د عقیدے یوه مسئله ډے په
داسے غلط او ضعیف یا موضوع روایت باندے ثابته شی
(التوصل ۲۵۲)

او تاریخ کبیر د بخاریؔ کښ دا روایت داسے راغلے :

(قَالَ عُمَرُ : يَارَبِّ لَا آلُوْ اِلَّا مَا عَجَزْتُ عَنْهُ۔ قَالَهٗ فِيْ قَحْطٍ)

(اے الله ! زهٔ د قوم ډیر رعایت کوم او کوتاهی نه کوم مګر
کوم شی چه زما د وسع نه کیږی نو ته ما په هغے مهٔ
رانیسه۔ د قحط په وخت کښ دا خبره کړے وه۱)

نو دا مبتدعین تاریخ کبیر د بخاری هم پیش کوی او
حال دا دے چه په هغے کښ د دوی څهٔ شبهه نشته۔

انظر البصائر للشیخ محمد طاهر (۱۲۸/۱۲۹) مفصلاً
میزان الاعتدال۔

شپږمه شبهه :

دا ده چه یو روایت کښ «يَا عِبَادَ اللهِ اَعِيْنُوْنِيْ» راغلی
دی۔ مطلب دا چه کوم شخص نه په صحراء کښ سورلئ
ورکه شی یا ترے لار خطاء شی نو داسے ډے اُووائی چه اے
عباد الله ما سره مدد اُوکړئ نو دده سره به مدد اُوشی نو دے
روایت کښ غائب ته آواز شوے دے او دا روایت نوویؔ په
کتاب الاذکار (۲۰۱) کښ راوړے دے۔ مفصلاً۔

ددے شبهے جوابونه دا دی :

(قَالَ فِيْ مَجْمَعِ الزَّوَائِدِ (۱۰/۱۳۲) فِيْ هٰذَا الْبَابِ ثَلَاثُ
اَحَادِيْثَ اثْنَانِ ضَعِيْفَانِ اَلْاَوَّلُ عَنْ عُتْبَةَ بْنِ غَزْوَانَ عَنِ النَّبِيِّ
ﷺ قَالَ اِذَا اَضَلَّ اَحَدُكُمُ الحديث رواه الطَّبَرَانِيُّ وَرِجَالُهٗ قَدْ
وُثِّقُوْا عَلٰى ضُعْفٍ فِيْ بَعْضِهِمْ اِلَّا اَنَّ يَزِيْدَ بْنَ عَلِيٍّ لَمْ يُدْرِكْ
عُتْبَةَ) ۔

دا روایت د دوه وجو نه ضعیف دے یو په دے روایت کښ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ضعیف راویان دی۔ دویم دا چه حدیث منقطع دے۔

۲- دویم حدیث: عَنْ اَبِیْ مَسْعُوْدٍ عَنِ النَّبِیِّ ﷺ اِذَا انْفَلَتَتْ دَابَّةُ الحدیث) رَوَاهُ اَبُوْیَعْلٰی وَالطَّبَرَانِیُّ وَفِیْهِ مَعْرُوْفُ بْنُ حَسَّانٍ وَهُوَ ضَعِیْفٌ) (دا حدیث هم ضعیف دے، انظر هذا التفصیل فی التبیان (١٤٦)

وَقَالَ الذَّهَبِیُّ قَالَ ابْنُ عَدِیٍّ مَعْرُوْفُ بْنُ حَسَّانٍ مُنْكَرُ الْحَدِیْثِ وَزَادَ ابْنُ حَجَرٍ فِی اللِّسَانِ مَجْهُوْلٌ)۔

او دریم حدیث کښی دا قسم الفاظ نشته بلکه په هغې کښی ذکر د ملائکو شوے دے، د غائب یا د مړی کوم ذکر په کښی نشته۔ نو د داسے قسم ضعیف روایاتو نه شرك ثابتول او یا په هغې استدلال کول د جاهلانو کار دے۔ دا تفصیل په البصائر کښی هم اُوګوره (١٩٠/١٩٢)۔

دارنګه رشید احمد ګنګوهی فرمائی: دے کښی نداء مړو ته نشته بلکه غائب او مړو ته آواز کول شرك دے اُوګوره (١/٨٩/٨٨/٩٠) دارنګه اُوګوره ضعیف الجامع الصغیر للمحدث الالبانی ص (٣٨٣) رقم الحدیث (٤٤٠) وسلسلة الاحادیث الضعیفة والموضوعة (٦٥٥/٦٥٦) تفصیلاً مع الرد علی هؤلاء المشرکین باتم تفصیل واوضح

بیان فانظر ذلك فانه هام جداً جزی الله الشیخ الالبانی عنا وعن الاسلام !۔

OOOOOOO

اوومه شبهه:

دا ده چه کعب بن حمزه په اشعارو کښی «یا محمد» وئیلے دے (یَا مُحَمَّدُ یَا مُحَمَّدُ یَا نَصْرَ اللّٰهِ اِنْزِلْ).

انتهیٰ کذا فی فتوح الشام (١٩٦) للواقدی.

دارنګه په بهنسا جنګ کښی د مسلمانانو دا شعار وو (یَامُحَمَّدُ، یَا مُحَمَّدُ) (یَا نَصْرَ اللّٰهِ اِنْزِلْ).

فتوح الشام (١/٢١٨) للواقدی۔

ددے شبهے **جواب** دا دے چه واقدی مؤرخ دے چه علماؤ د هغه په باره کښی داسے وئیلی دی:

(قَالَ اَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ هُوَ كَذَّابٌ يَقْلِبُ الْاَحَادِيْثَ وَقَالَ ابْنُ مَعِيْنٍ لَيْسَ بِثِقَةٍ وَقَالَ مَرَّةً لَا يُكْتَبُ حَدِيْثُهٗ وَقَالَ الْبُخَارِيُّ وَاَبُوْحَاتِمٍ مَتْرُوْكٌ، وَقَالَ اَبُوْحَاتِمٍ وَالنَّسَائِيُّ: يَضَعُ الْحَدِيْثَ وَقَالَ الدَّارَقُطْنِيُّ فِيْهِ ضُعْفٌ وَقَالَ ابْنُ عَدِيٍّ اَحَادِيْثُهٗ غَيْرُ مَحْفُوْظَةٍ وَالْبَلَاءُ مِنْهُ وَقَالَ ابْنُ الْمَدِيْنِيِّ يَضَعُ الْحَدِيْثَ وَقَالَ اِسْحَاقُ بْنُ الطَّبَّاعِ: رَاَيْتُ الْوَاقِدِيَّ فِيْ طَرِيْقِ مَكَّةَ يُسِيْءُ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـصَلَاةَ وَقَالَ ابْنُ رَاهُوِيَهْ هُوَ عِنْدِیْ مِمَّنْ يَضَعُ الْحَدِيْثَ ثُمَّ قَالَ ـذَّهَبِىُّ فِى الْمِيْزَانِ بَعْدَ مَا ذَكَرَ الْاَقْوَالَ فِيْهِ وَاسْتَقَرَّ الْاِجْمَاعُ ـلٰى وَهْنِ الْوَاقِدِىِّ۔ میزان الاعتدال (٦٦٢/٤) الی (٦٦٦) ـالَ ابْنُ حَجَرٍ فِیْ تَقْرِيْبِ التَّهْذِيْبِ : اَلْوَاقِدِىُّ مَتْرُوْكٌ مَعَ سَعَةِ ـمِهٖ (٣١٢/١)

ددے عبارت حاصل دا دے چه د مذکوره روایاتو نقل ـونکی کذاب دروغجن سړے دے۔

دویم جواب دا دے چه حجت صرف په کلام د الله او په ـادیثو د رسول الله ﷺ کښې دے په بل کس کښې هیڅ ـجت نشته۔ دریم دا چه دے روایاتو کښې د الله نه مدد ـوختل دی، د رسول الله ﷺ نه پکښې مدد غوختل ـنته نو د جاهلانو استدلال پرے صحیح نۀ دے۔

اتمه شبهه:

اشعار د نابغة الجعدی :

دارنګه اشعار د صفية رضی الله عنها۔ دارنګه اشعار د ـنب بنت علیؓ دوی پیش کوی چه په بعضو کښې لفظ د ـرسول الله وغیره راغلی دے۔

ددے شبهے جوابونه، اول دا چه اشعارو لره دین کښې څه

اعتبار نشته اول به دلیل د قرآن او سنت صحیحه نه راوړے بیا به تائید کښې اقوال پیش کړے او چه تۀ صرف اقوال د علماؤ دلیل ګرځوے نو دا څۀ دلیل نشی کیدے۔

دویم دا چه د نابغه په اشعارو کښې دا الفاظ دی

وَيَا قَبْرَ النَّبِيِّ وَصَاحِبَيْهِ	اَلَا يَا غَوْثَنَا لَوْ تَسْمَعُوْنَا

پدے بیت کښې د قبر نوم اخستل شوے دے او په آخر کښې دا لفظ دے (لو تسمعونا) کچرته تاسو اوریدل کولے شئ اے قبر د رسول الله او اے قبر د ابوبکر او عمر، نو پدے روایت کښې رد دے پدے چه غائب او مړی ته آواز کول بے فائدے دی۔

بله دا چه ددے روایت سند په الاستیعاب د ابن عبد البرّ (٥٨٦/٣) په حاشیه د الاصابة) کښې نۀ دے ذکر کړے نو په بے سنده قصه دین ثابتول د اهل زیغو کار دے، قرآن او سنت زمونږ او ستاسو د عقیدے دپاره کافی دی، دے باب کښې قصو ته حاجت نشته۔

او په مرثیه د صفیه رضی الله عنها کښې په اشعارو کښې داسے الفاظ نقل دی :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَلَا یَارَسُوْلَ اللّٰهِ کُنْتَ رَجَاءَ نَا	وَکُنْتَ بِنَا بَرًّا وَلَمْ تَكُ جَافِيًا

دا حدیث اولاً ضعیف دے، منقطع دے په مینځ د عروة
ن الزبیر او د صفیه کښې ځکه عروه په سنه (٢٩) کښې
یدا شوے دے او صفیه رضی الله عنها د عروه نه نهه کاله
مخکښې وفات شوے ده، کما فی التوصل (٣٢٤/٣٣٢)

دویم دا چه دا روایت مجمع الزوائد (٣٩/٩) کښې راوړے
ے او هغه د مرثیے (ستاینے) روایت دے پدے کښې نداء
رض نۀ وی بلکه صرف توجّع او تحزّن (غم او خفګان
کاره کول) غرض وی،لکه علماء پدے خبره پو هیږی۔

نو پدے استدلال کول هم غلط دی، او هرچه آواز او
عار د زینب بنت علیؓ دی نو هغه دا دے :
(یَا مُحَمَّدَاهُ، یَا مُحَمَّدَاهُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْكَ وَمَلَكُ السَّمَاءِ الخ
دایة والنهایة (١٩٣/٨)

د هغے جواب دا دے چه زینب یوه زنانه ده د هغے قول په
ت باندے ځۀ دلیل نۀ شی کیدے، بلکه قرآن او حدیث
یول پکار دی، نو اے مسلمانانو د هر رطب او یابس
مده او اُوچ) پسے خپل دین مۀ تابع کوئ۔

دویم دا چه سند ددے روایت راوړل پکار دی او هغه کوم
دے ؟ ځکه چه دین کښې بے سنده خبرو له اعتبار نشته۔

دریم دا چه دا خو مرثیه ده چه د حسین رضی الله عنها
په باره کښې وئیلے شوے ده او په مرثیه کښې خطاب کول
مقصد نۀ وی بلکه د ژوندو زړۀ نرمول مقصد وی، لکه د
ابن کثیرؒ په البدایة والنهایة (٢١٠/٨) کښې دی۔

نو په اشعارو او غیر مسند اقوالو باندے خپل دین
بربادول او خپله عقیده او د عوامو مسلمانانو عقیده ګنده
کول نۀ دی جائز، آیا تاسو دا نۀ دی اوریدلی چه په باب د
عقیده کښې یقینی دلائلو ته ضرورت دے، او په ظنیاتو او
ضعیف روایاتو عقیده نۀ ثابتیږی۔

بلکه صحیح قول دا دے چه په ضعیف السند حدیث
مرفوع باندے یو عمل نۀ شی مشروع کیدے نو پاتے لا
مقطوع او ضعیف او یا شعر او بیت او مرثیه باندے خپل
دین ثابتول د جُهلاؤ کار دے، هر مسلمان له پکار دی چه د
خپل ایمان حفاظت اُوکړی او د مشرکانو او مبتدعینو په
غلطو روایاتو او مزخرفو خبرو دوکه نۀ شی، ځکه د هرے
خبرے تپوس به الله پاك زمونږ او تاسو نه کوی، خصوصاً د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایمـان تپـوس خـو ډیـر ضـروری دے لکه څرنګ چه ایمان راوړل فرض دی۔

دارنـګـه د ایمان د جوړیدو او خرابیدو علم هم فرض دے، نو مسـلمـان بـحیثیـت مسـلمان ډِے د کلمات شرکیـه او بـدعیـه نـه ځان اُوساتی، دا وجه ده چه رسول الله ﷺ مونږ ددے الـفـاظو نه منع کړی یو، چه یو انسان اُووائی : (ما شاء الله وشئت) یعنی کله چه د الله خوښه شی او ستا خوښه شی دارنګه (اَنَا فِیْ حَسْبِكَ) (زه تـا لـره کافی یم) وَمَالِیْ اِلَّا اَنْتَ) (زما نـور څـوك نشته صرف ته ئے) (وَخَبُثَـتْ نَفْسِیْ) (زما نفس خبیث شو) (وَیَا خَیْبَةَ الدَّهْرِ وَرَاعِنَا) (اے نا امیدی د زمانے او راعـنـا لـفـظ) ددے الـفـاظو د وئیلو نه مونږ منع شـوی یو، دارنګه د ټولو موهم الفاظو نه منع راغلے ده کما فـی رد الـمـحـتـار والقرطبی (۵۷/۲) والجواب الکافی لابن القیم (۱۲۵)

و سبحانك اللهم وبحمدك اشهد ان لا اله الا انت استغفرك واتوب الیك وصلی الله علی نبینا محمد وآله وصحبه وسلم تسلیماً کثیراً۔

خاتمه

ددے رسالے حاصل دا دے چه دے مذکوره الفاظِ شرکیه او بـدعیـه نه ځان ساتل فرض دی او کوم الفاظ چه مُوهِمُ د شرك وی اګرکـه ستـا عـقیـده د شرك نه ده خو بیا هم ځان ساتـل تـرے پـکـار دی، بـعـض د هغه الفاظِ موهمه ؤ نه «یارسول الله» وئیـل دی که دا چغه د استغاثے دپاره وی نو بیا شرك دے، او دارنـګه کهٔ غائبانه وی، او که د رسول الله ﷺ په ژوند کښ مخامخ شوی وی نو بعینهٖ ادب او احترام دے، او پس د مـرګ نه د قبر په خوا کښ بهترین درود چه متفق عـلیـه روایاتو کښ نقل دے هغه: «الـلهم صل علی محمد وعـلـی آل مـحـمد کما صلیت علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم انك حـمـیـد مـجـیـد، اللهم بارك علی محمد وعلی آل محمد کـمـا بـارکـت عـلـی ابـراهـیـم وعـلـی آل ابراهیم انك حمید مجید»۔ (جلاء الافهام)

دا درود وئیـل پـکار دی او ددے درود نه بل څهٔ ته اعراض

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول نقصان دے، او کهٔ «السلام علیك یارسول الله» اُووائی
د قبر په خوا کښې نو دا د صحابو نه نقل شته لکه موطأ
امام مالك کښې د ابن عمر ؓ روایت دے چه هغهٔ به داسے
سلام اچولو کله به چه د سفر نه راغے او د رسول الله ﷺ د
قبر زیارت به ئے کولو، کما فی مجموعة الفتاوی)

او هر چه کلمه د «یامحمد» ده نو هغهٔ په ټولو طریقو
سره حرامه ده، کهٔ غائبانه وی او که مخامخ وی او که د قبر
په خوا کښې وی۔ ځکه هغه شرك دے یا بے ادبی ده، دارنګه
نداء غائب ته د مدد دپاره حرامه ده۔ او کهٔ مدد دپاره نهٔ وی
نو موهِم د شرك ده او لغوه ده او ددے نه اجتناب (پرهیز)
لازم دے او دا د دین ضروری مسئله ده په ضعیف او
منکرت روایاتو نهٔ ثابتیږی، او دارنګه په شروحو او
حواشیو او په مجملاتو نهٔ ثابتیږی، هرمسلمان له د حق
اتباع پکار ده د ضد او تعصب نه به الله تعالیٰ ته توبه مونږ
ټول اُوباسو۔

وَسُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ
اَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ اَسْتَغْفِرُكَ وَاَتُوْبُ اِلَيْكَ۔

تمت یوم الاحد ۲۲/صفر المظفر سنه (۱۴۱۲هجری)
بعد صلوة العصر
فی جامعة تعلیم القرآن والسنة مسجد حمزة
رضی الله عنه بیرون گنج گیټ بشاور باکستان
بیراع العبد الضعیف "ابو محمد امین الله" والحمد لله رب
العالمین.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library